

PAVLI ÆGINETÆ LIBER SE-
cundus de Febribus, Ioanne Guinterio
Andernaco interprete.

CAPVT PRIMVM.

BSOLVTIS de ualetudin-
ne tuenda præceptis, exequi ag-
grediemur, quomodo eos, qui
morbis iã consicantur, ad me-
liorem statum perducere oportet:
à similibus utpote simplicioribus
morbis exorfi. quales nimirum
sunt, quos febriles appellant.
Rursus igitur nos Oribasii compendio,
quod ex Galeni commentariis est
excerptum, aliorumq; complurium
breuiori disciplinæ uia utentes,
paucula quoq; ab illis ommissa
adiungemus.

QVOT ET QVÆ PRINCIPALIA

in morbis potissimum febrilibus
perquirenda. Cap. II.

PRimum quidem perquirere conuenit,
morbus salutis ne spem promittat,
an desperationem minetur.
Alterum, si uitæ securitatem
pollicetur, utrum acutus sit,
an longus. Hæc sane in aliis
quoq; magnis affectibus
commode quærantur. Tertium,
nunquid una uice iudicium
subeat, quod febribus
potissimum peculiare est,
an particulatim soluatur.

EX GALENI COMMENTARIIS

quale morbi principium dicamus.

Siquidem capitis dolores & febris
haud eadem existunt, quemadmodum
neq; uigilia, & cibi fastidium,
totiusq; corporis grauitas, & sensus
lassitudinis. Verum unum quoq;
licet à febre sit diuersum, ipsam
tamen denuntiat. portò febris
inuadens, præsertim acuta, neq;
nos potest neq; imperitum quencq;
latere. Sed finge, si placet, etiam

latere, miraculum tamen iudicauerim, si hora amplius ægrum subterfugerit. Quamobrem illud tempus morbi esse principium dicemus, quo manifesta primum febri correptus decubuerit.

5 V N D E C O G N O S C E N D V M,
morbus ne sit sanabilis, an perniciosus.
Cap. III.

10 **L** Etales notæ sunt facies cadauerosæ, nares acutæ, oculi concaui, reliquæq; ab Hippocrate commemorata: multoq; magis si hæc ita sunt, ut neq; uigilia præcesserit, neq; uentris resolutio, neq; inedia. Item in propinquo mors est, si oculi lumen refugiant, & citra exteriorẽ quandam causam illachrymant, idq; nullo peculiari uitio affecti. Ad hæc si alter ipsorum minor appareat: quæq; in iis alba esse debent, rubescant, aut liuescant, aut nigrescant. Aut si pituita crassior ipsis inhærescat, perq; somnum alba oculorũ appareat palpebris extrinsecus nõ comissis, nisi ea uehementer fluens aluus expresserit, aut ex consuetudine ipsis hoc acciderit. Iã illa mortis sunt indicia, dentibus stridere, aut desipere, aut in ueste floccos legere, aut simbrias deducere ac festucas carpere. Attendendumq; est, si æger supinus cubat, & ueluti membris laxatis, uel si deorsum à lecto ad pedes delabatur, quod extremam imbecillitatem fatetur.

25 Multo peius est, frigidum spiritum ex naribus & ore elidere: pulsus languidum crebrumq; sentire. Quis si deficiat, ægerq; ad animi deliquium sudore digeratur, perniciem præflagit. Si igitur omnia, quæ retulimus indicia, aut plura his appareant, aut etiam pauciora, sed uas-

30 lida, nullumq; salutis argumentum affulserit, periculum mortis inuitabile signat. Contra spirandi facilitas, pulsus uegetior, mens sibi constans, ad hæc facies iacentisq; habitus, sani similis, cibi appetentia, nihil mali, sed securitatem portendit. In

35 uniuersum quæ à naturali habitu maxime abhorrent, pestifera sunt. quæ ipsi respondent, salutaria.

PAULI AEGINETÆ

Catenum prælagia ex urinis, deiectione, & sputo, paulo post exequemur.

DE SIGNIS LONGÆ VA

letudinis. Cap. III.

Quatuor notis morbi dignoscuntur: ipsorū motu, aegrotātis habitu, pulsu, febrūm specie. Motu quidem in eum modum: si quatuor particularis accessionis tempora, ocus & breuissimo spatio inuaserint, peracutus erit affectus, cuius extremus terminus est, septimana, magna uero ex parte quarto die crīsim experitur. At si longius quidem q̄ hic affixerit, sed duodecim horarum spatium non excedat, acutus prædicatur, qui intra quartumdecimum diem soluetur. Qui pluribus horis protenditur, ut initium duntaxat & incrementum longiore tum diei tum noctis tempore abfoluat, eiusmodi longus morbus existit. Sin autem particulares accessiones morbus non habeat, sed inde ab initio ad usq̄ finem continuet, tanquam una sit accessio, ueluti in continuis, etiam hunc nimirum acutus adscribes. Aegrotantis habitu hoc pacto deprehenduntur. Si quidem facies est mediocriter habita, licet totū corpus collabatur, acutum morbum prælagire est. Si profus nihil emacrescit, longus erit quippe copia materiæ longiore spatio concoquendæ signatur. Ex arteriarum motu ita diuinaris: Magnus pulsus, uehemens, citatus, creber, acutum morbum indicabit, contrarius, longum. A febrūm specie hunc in modum: quatenus calidæ & urentes, acutum signant morbum, mitiores & ueluti elanguescentes, diuturnum.

QVOMODO PRÆSCIEMVS

an morbus iudicium subiturus soluetur
dusue sit. Cap. V.

Hoc quoq̄ præscire licet ex his, quæ modo sunt nobis dicta, nempe ex febrūm specie, & tempore. F orsan autem totum ex febrūm specie. Sigdem calidæ, & perurentes, breui finiuntur, & excretionis

bus solui solent. Mitiores, languidioresq; prorogantur diutius, & in abscessus magna ex parte erumpunt. Hinc liquido constat, non solum quando morbus soluetur, sed etiam quo pacto. Nam acuti per excreta iudicantur: per abscessus, longi.

DE DIEBV5 DECRETO5

riis. Cap. VI.

Dierum decretoriorum alii de ægris frequenter, cum fide, salubriter, perfecte, manifesto, & insigniter iudicant, alii contrario his modo. Tertius decimus medium quendam inter utrunq; dierum generis ordinem habere monstratus est. Ac sunt ex ipsis, qui uel exiguum naturæ impetum nacti, de morbo possunt decernere: quemadmodum septimus, quartus decimus: periculi uero, nisi in uehementibus naturæ motibus, morbos neutiquam possunt soluere. Verum nec uniuersi boni, simili inter se modo boni sunt: nec omnes mali, pari ratione sunt mali, item nec certo ordine bonitatem malignitatemue obtinent. Qui igitur primi sunt ordinis, nempe bonorum numero comprehensi, hunc in modum se habent. Præstantissimi omnium sunt, septimus & quartus decimus: mox nonus, undecimus & uigessimus: deinde decimusseptimus & quintus. hos sequitur quartus, post hunc tertius & decimus octauus. His contrarij, ad secundum ordinem referuntur, pessimus, quiq; cum periculo, nec clare de morbis iudicat, ac ueluti ex aduerso septimo diei opponitur, sextus est. Huic confimiles, octauus & decimus: secundum quos duos decimus, sextus decimus & decimus nonus habentur.

Medius horum est tertius decimus, nec ita repudiandus, sicut ordini secundo ascripti: nec tam feliciter morbum potest soluere, quam qui ad primam classem pertinent. Atque hoc dignitatis ordine Galenus est usus. Numerorum uero ordine boni sunt: tertius, quartus, quintus, undecimus, quartus decimus, decimus octauus, uigessimus. Mali autem: sextus, octauus, decimus, duodecimus, sextus

E iii

PAULI ÆGINETÆ

decimus, decimus nonus. inter hos medius confistit, tertius decimus. Porro ex his decretoriis nonnulli quoque aliorum sunt indices, quos Hippocrates appellauit speculatorios, eo quod iudicia alio die futura prænuntiant, contemplandaque exhibeant: exempli gratia, quartus, iudicium septimo die futurum præmonstrat: dum uidelicet sudores quosdam, aut madores, aut eiusmodi particulares uacuationes molitur, aut significationes prius non factas, aut concoctionis notas repræsentat. Iam uero Galenus etiam sexti, licet non boni, quartum esse indicem asserit. Undecimus quartidecimi index est: septimus decimus autem, uigesimali. Itaque ad quadagesimum usque diem ualentissima de morbis sunt iudicia. proxime succedunt, qui usque ad uigesimalium habentur. Qui post hunc ad usque quadagesimum porriguntur, paulatim uehementiam remittunt. Primæ dignitatis sunt, uigesimali septimus, trigesimali quartus & quadagesimus. Hos sequuntur, uigesimali quartus, trigesimali primus, trigesimali septimus. Qui uero dies à uigesimo quartum decimum usque intercedunt, omnes iudicii sunt expertes. Sicut qui post quadagesimum habentur, omnes prorsus elanguescunt, concoctione potius & abscessu quam crisi morbum finientes. Atque alios quidem à quadagesimo die Hippocrates omnino negligere uidetur, sexagesimi uero, octogesimali & centesimali rationem habet. Ab his deinde alios morbos septem mensibus, alios septem annis, alios, ut uerisimile est duabus annorum hebdomalis, alios ternis iudicio solui tradit.

DECRETORIA INDICIA IN

morborum principio esse praua.

Cap. VII.

Concoctionis signa nunquam sinistra apparent, quippe omnis concoctio, naturæ uincens opus est, eoque semper securitatem pollicetur. Decretoria uero signa interim incommode apparent, propterea quod crisis ipsa ambigat, nunc bona, nunc mala con-

tingat, uti prius in decretoriis diebus est cōprehensum.
Neque igitur per inertia, neq; in augmento ipsa commo-
de apparent, sed ubi morbus inclinauerit, quo tempore
natura ipso ualentior est.

5 QVEM ADMODVM FVTV

rum iudicium prænoscendum sit.

Cap. VIII.

10 **S**uccessiones intendantur, præueniantq; tempus
consuetum & multo fiant uehementiores, ac ter-
tio quoq; die significationem sui præbeant, tū con-
coctionis signa in urinis, aut deiectionibus, aut sputis cer-
nantur, sine mora plane morbus iudicabitur. Sin acces-
siones lente moueantur, eadē q; hora inuadant, ac quo-
tidie affligant, longiore temporis spatio interposito, mor-
bi solutionem expectabis. Item iis qui rigore uehemen-
ter febricitant, fieri non potest, ut morbus ante soluatur,
q̄ ille fuerit lenitus. Nisi enim rigor momentum remit-
tat, haudquaquam morbus ad statum peruenerit, multo
toq; minus inclinatio ipsius speranda est.

20 QVOMODO INSTANS MOR

borum iudicium agnoscat. Cap. IX.

30 **A**n te quamlibet iudicationem ægrotus male ex-
cruciat. Atq; si interdiu illa continget, nox su-
perior inquietata est. Si noctu futura est, dies ante
cedit tristior. Ac superueniunt symptomata, utpote cap-
25 itis dolor, quem prius non sensit. præterea collum do-
let, præcordia sursum conuelluntur, spirandi quædam
difficultas repentina oritur, aliaq; grauiâ symptomata,
quæ superiori tempore non percipiiebantur, apparent.
30 Atque his ita obuientibus si pulsus nō concidant, sed
elatus attollantur, uehementioresq; fiant: ad hæc dies
decretorius indicetur, isq; potissimum ex illorum ordi-
ne, qui probe decernunt, non iudicium modo futurum,
uerum salutiferum quoq; expectato. Neq; deterrere in
35 his te debet, si ægrum delirantem, exiitentemve conspis-
cias, Etenim & hæc succorum ad superiora tendentium

E iiii

PAULI ÆGINETÆ

notæ sunt: sicut ediuerso inferiora petentium, alia, puta
 imi uentris rosio, circa umbilicum tormina, lumborum
 dolor, uentris murmuratio. Est cum alia quoque indicia
 similia deprehenduntur. Ad hæc si per hæmorrhoidas
 uacuari laborans consuevit, etiam huius uacuationis cir
 5 cultus una incidit repetitque. Pari modo in menstruis, si
 mulier est quæ laborat, non absurdum fuerit per talem
 uacuationem morbi fieri iudicium. Iam sudores tum
 ex corporis madore qui præcescit, ut uerisimile est, &
 præsertim in die contemplatorio erumpentes, tum ex
 10 meatuum reclusionione prænoscenti sunt. Ac quæ per su
 perna uacuationes futuræ sint, ex his maxime intelligas
 licet. Nam præter ea quæ iam nobis sunt exposita, etiã
 ægrotantis facies intuenda est. Itẽ si qua partium ipsius
 palpitet, aut uenæ in temporibus pullent, aut gena, aut
 15 nasus, aut oculus rubicundior appareat, maior spes uac
 uationis per superiora futuræ subest. Quod si etiam
 sine uoluntate ilachryment, aut splendores oculis obdu
 ci imaginentur, ac naribus ueluti scabedi studio manus
 20 adesse fluorem sanguinis uidebis. Vbi enim semel ac
 iterum scaberint, erumpit. Rosio uero stomachi, & labri
 inferioris tremor, crism per uomitiones futuram subin
 de nuntiarunt. Atque de his abũde est. Accedit ipsis, ægro
 tantis ætas & natura, quæ spem nostrã confirmant, præ
 25 terea anni tempus, & præsens constitutio. Nam si æger
 adolescens est, aut alioquin naturæ calidæ, aut sanguinis
 copiosi compos, multo magis sperandum est. Quod
 si etiam antea, uel æger, uel sanus, ut supra dictum est, ua
 30 cuationem sanguinis expertus fuerit, hoc uel solum ad
 profundendi sanguinis spẽ exhibendam satis est. Iam
 uero si anni tempus æstas est, aut si non æstas, certe ca
 lidus aeris status, ac sæpe illo tempore per sanguinis
 fluuium crism sustinerunt, corpusque sanguine redun
 35 det, quod τῆς ἀσπίδος nominant, & consuetarum excre
 tionum sit retentio, hæc quoque spem tibi auxerint. Simi

lis porro & in reliquis uacuationibus ratio habenda est.
 At si horum nihil apparuerit, sed æger in aliquo decre-
 toriorum, qui post uigesimali maxime sunt æterum cō-
 flidatus sit, id q; dum morbus confisit, ac dolores qui-
 5 dam in articulos aliquos decumbant, aut secundum au-
 res, aliasve particulas hæreant, aut dolores quidem mi-
 nime, uerum sudores continui ex particula aliqua mem-
 bratim erumpant, abscessu morbum finiendum expe-
 ctabis. Ac in illa potissimum particula abscessus se pro-
 10 met, quancunque uel sudores, uel dolores, uel tu-
 mores exercent.

QVEM ADMODVM OPTI-
 mum iudicium peractum agnosca-
 mus. Cap. X.

15 **S**I uacuatio competens secundum concoctionem
 acciderit, & febris æger leuatus, aliisq; accidētibus,
 colorator euaserit pro uacuationis ratione, pul-
 sumq; uegetiorem acceperit, ac tum insurgendo, tum
 sese erigendo fortior sit redditus, quodq; omnium secu-
 20 risimum est, si ad morbum ferendum facilitas subsequen-
 ti sit, ea sane laudatissima iudicatio habetur. Quod si
 horum aliquo deficit, tantum ab optima abest, quātum
 id ualeat quo deficit.

DE PVLVIBVS EX GALENI
 commentariis. Cap. XI.

25 **P**ulsus motus est, quo cor & arteriæ attolluntur,
 submittunturq;. Pulsus ipsius duplex est. Etenim
 eleuatione, Græci διαστολή appellat, qua arteria
 ueluti explicatur quodammodo, ac patescit, frigidus ær
 30 ingreditur, uitale robur accendens, recreansq;. ex quo
 etiam animalis spiritus habet originem. Submissio-
 νεστολή Græcis uocatur, qua arteriæ extrema ad mediū
 sui concidunt, coniuentq;. filiginosa recrementa expel-
 luntur. Cæterum hæ arteriæ, oblonga sunt uasa, uenarū
 35 modo concaua, sed duplici tunica muniuntur, tum præ-
 dicti motus gratia, tum quod sanguinem, spiritumq; cō-

tinent. Originem trahunt ex corde, sed per totum cor-
 pus membratim distribuuntur. Omnes igitur pulsus mo-
 do et sibi inuicem, et cordi respondent. Quamobrem
 ex una ipsarum, omnium rationem queas colligere, nõ
 item uniuersarum ex æquo motum percipere. Sed ea-
 rumquæ excarnes corporis partes percrepant, prom-
 ptius, quæ carnosas subsunt, obscurius. Porro iis quæ p
 brachiale excurrunt omisiss, nullam aut congruentius,
 aut usu commodius attigeris. P R I M V M pulsuum
 genus ex motus tempore sumitur, ut quod eleuatione
 arteriarum, atque submissione examinetur. Differentiæ
 ipsius sunt, citatus pulsus, tardus, et mediocris: quoniam
 omne quod motui est accommodatum, aut celeriter,
 aut lente, aut mediocriter pro temporis ratione moue-
 tur. Citatus est, qui exiguo tempore multum spatii mo-
 tu emetitur. Tardus, qui longo tempore, paruum inter-
 uallum perficit. Mediocris qui medium quendam mo-
 tum inter citatum et tardum, peragit. A L T E R V M
 genus submissionis quantitate constat. Nam quodlibet
 corpus tria sortitur interualla, longum, latum, profun-
 dum. Quare etiam arteriæ corpus tribus constare inter-
 uallis, necessum est. Verum in naturali animantis habitu
 mediocriter ipsam undequaque eleuatam reperies. Con-
 trã, cum animal præter naturam habuerit, nonnũquam
 in aliqua horum distantia deficit, aliquando excedit. In
 quo statu meminisse cõuenit, qualis pulsus naturalis fue-
 rit, si latitudine maior inueniatur, latum uocabis, si longi-
 tudine, longum, si profunditate, altum. Liqueat autem cõ-
 trarios quoque ipsi, et naturali minores, ad eum esse mo-
 dum appellandos, arctum, breuem & humilem. Qui
 uero omni distantia æqualiter in statum naturæ contra-
 rium uertuntur, ex iis alius hac ratione imminutus, par-
 uus: alius auctus, magnus nominatur. T E R T I V M
 genus pulsuum, ad uirtutis robur exigitur. Differentiæ
 ipsius tres sunt, uehemens, languidus et mediocris. Ve-
 hemens quidam est, qui tangentis manum ualide percu-

tit. Languidus, qui inualide et imbecilliter. Mediocris, horum medio consistit, quem nonnulli naturalem esse putauerunt. Nam ira et exercitiis uehementiorem fieri pulsus asserunt, qui à naturæ habitu recedit, quorū di-
 5 ctis Galenus uenit obuiā, non firmiter inueniens, sed prō-
 pte mutari eum pulsus, qui ex causis non naturalibus uehementior euadit. Pulsus igitur uehementior, qui nō expedite mutatur, is nimirum naturalis et moderat⁹ fue-
 rit. **Q V A R T V M** genus, instrumenti constitutiōe
 10 constat: dico autē arteriæ corporis statu differentiæ hu-
 ius quoq; tres sunt. Vel. n. instrumentum durius est. q̄ na-
 tura exigit, ac pulsus uocatur durus. Vel mollius, ac no-
 minatur mollis. Vel mediocriter habet, ac moderatus inde nuncupatur. **Q V I N T V M** genus, ex q̄titate in-
 15 fusionis arteriæ pendet. Hæc habet discrimina. Plenus est, uacuum et mediocris: qm̄ totum uas, aut plenum est, aut uacuum, aut mediocriter repletum. Plenus itaq; est pulsus, uti Archigenes definit, qui arteriam plenorem re-
 præsentat, et submissionem succo impeditam. uacuum q̄
 20 undæ modo arteriam excitat, ut digitorum impressiōe loci inanitas confidat. Hæc igitur quinq; pulsuum gene-
 ra, uno arteriæ motu constant, qm̄ uero calor, qui in corde habetur qualitas, ex arteria quodammodo ma-
 25 gis euidenter apparet, dignati sunt etiam hoc pulsuum genus. **S E X T V M**, commemoratis annumerare. Ad reliqua uero genera, tum quæ uno, tum quæ multis pul-
 sibus comprehenduntur, pertinet quod quietis tem-
 pore constat, ei quod numero, et quod æqualitate et inæqualitate, insuper quod ordine et inordinatio-
 30 ne constituitur. Quod itaque quietis tempus spe-
 ctat. **S E P T I M V M** à primo numeratum, diuidi-
 tur in frequentem et rarum et moderatum. Nam cum arteria duplici agitur motu, qui contrariis absoluitur motibus, necesse est ut duplicia interual-
 35 la cum ipso incidant. Alterum quod post eleuatio-
 nem, ante submissionem est: alterum quod secun-

PAULI ÆGINETÆ

dum submissionem, eleuationem præcedit, quæ etiam
 plerisq; imperceptibilis esse uidetur, ut inter duos mo-
 tus quies aliqua media existat. Cui iam longum getis tempus
 est, is rarus dicitur: cui breue, creber: cui medium modera-
 tus. OCTAVVM genus pulsuum ad rhythmum sum-
 matim pertinet, est autem rhythmus quod est habitus, aut temporis ad
 tempus proportio. In pulsuum autem, iuxta quædam tempo-
 ra motus, ad quietis tempus, utpote eleuationis & sub-
 missionis, ad nonnullam quietem intercedentem. Secun-
 dum alia uero tempora, ad motus quietisq; tempus, aut
 motus ad motum, nempe eleuationis ad submissionem,
 aut quietis ad quietem, puta interioris ad exteriorem pro-
 portio. Differentiæ numeri seu rhythmici principes sunt
 duæ, pulsus boni rhythmici, & nullius rhythmici. Porro uo-
 catur pulsus nullius rhythmici, non qui nullum rhythmicum
 obtinet, id enim fieri non potuit, sed malo ritmo præ-
 ditus, quemadmodum nullam habere uocem, nullam
 ceruicem eum dicimus, qui malam ceruicem malamq;
 uocem sortitus est. Ceterum pulsus cui nullus rhythmus
 adest, triplex differentia existit. Alius siquidem est para-
 rhythmus, mediocrem boni rhythmici peruersionem ob-
 tinens. Alius heterorhythmus, id est, alterius rhythmici, qui
 longius à bono recessit. Alius ecrhythmus, qui omni-
 no bonitatem rhythmici corrumpit. Velut cum puerum
 significas, peculiaris quidem puerili ætati iuxta rhythmicum
 pulsus eurhythmus appellatur: qui ad uigentem ætatem
 pertinet, heterorhythmus: qui nihil huius seruat, ecrhyth-
 mus dicitur. NONVM pulsuum genus est, quod
 in omnibus prædictis inuenitur iuxta æqualitatem &
 inæqualitatem generatum, quod uel in uno pulsuum, uel
 in pluribus spectatur, systematicum quoque uocant, de
 quo prius tanquam manifestiore dicendum erit. Aequalis
 itaque pulsus est, qui ordine par est siue magnitudine
 siue robore, aut uelocitate, aut reliquorum aliquo, aut
 etiam omnibus. Inæqualis, qui ordine impar est. Si enim
 subsequentes uniuersi pares magnitudine qualicunq; in

5

10

15

20

25

30

35

eiderint, eiusmodi pulsus æqualis uocatur. At si primus,
 secundus & tertius pares fuerint, quartus autem impar-
 talis nimirum ceu in magnitudine inæqualis dicitur. Hu-
 ius generis sunt, & deficiens & coincidens. Non solum
 5 enim in uno, aut etiam pluribus magnis unus minor ap-
 paret, sed nonnunquam totus quoq; motus omnino
 aboletur, & pulsus deficiens appellatur, sicut alter huic
 contrarius coincidens, cum expectata quiete in medio
 tanquam superuacaneus aliquis pulsus inciderit. Sin aut
 10 secundus primo paulo minor factus sit, tertius secundo
 & quartus tertio paritate, idq; deinceps longius, illius-
 modi pulsus myurizontas & myuros nuncupant, non
 men à figuris, quæ in mucronem desinunt transferetes.
 Qui quidem perpetuo ex ipsis immituntur, ac nunq̃
 15 decrefcere cessant, in absolutam motus defectionem si-
 niunt, ac uocamus ipsos myuros deficientes. Qui uero
 cessant, duplici continentur differentia. Nonnulli siqui-
 dem ipsorum in qua primum desierant paruitate, hanc
 20 perpetuo conseruant. Quidam uero aulescunt rursus,
 uel in parem priori magnitudinem redeunt, uel ad mi-
 norem, uel ad maiorem, ii myuri recurrentes dicuntur.
 Iam uero & in unius pulsus inæqualitate myuri pulsus
 fiunt, de quibus illis paulo post tractabitur. Huiusmodi
 25 sanè quædam est pulsuum inæqualitas, quæ sistematica
 appellatur, atque uno in pulsu deprehenditur, uel in una
 arteriæ particula, uel in diuersis accidit. quemadmodū
 in motu, exempli gratia, in una quidem particula arte-
 riæ inæqualitas dicitur, cum aliter inceperit, ac aliter des-
 30 ferit moueri circa unum digitum arteria, incipiens quō-
 dem citatior, desinens autem tardior, uel e contrario. At
 que hoc triplici modo accidit, uel motus continue ma-
 net, uel intercidit, uel repetit, & ueluti bis percutit. Si igitur
 manens continuus & non intercisus, à celeritate ad
 35 tarditatem transferit, aut e contrario, impar citatus Græ-
 ce $\alpha\eta\sigma\tau\omicron\alpha\chi\upsilon\varsigma$ eiusmodi pulsus, & est & dicitur. Quod si
 quiete intercisus cætera uelocior appareat, caprifans

PAULI ÆGINETÆ

appellatur, ex capra animante sumpta translatione, quæ
 saliendo sublimis in aere consistit, et secundum quendam
 motum inopinatum priore citatiorem molitur. Porro
 si ab elevatione recurrerit & ante submissionem absolu-
 tam, secundo manum ferierit, dirotus huiusmodi pul-
 sus appellatur, simile quippiam in incudibus fieri cernas
 licet, quippe mallei simulatq; semel per manum in ipsas
 illati percusserint, reulbrantes. Incudum renixu & secun-
 dum rursus, uel etiam tertium feriunt. Atqui non solum
 in motus tempore inæqualitas quæ uno ictu in eadēq;
 arteriæ particula accidit, potest fieri, uerum & illa quæ
 uirtutis robore constat: non aut ea, quæ distantiarum q̄-
 titate comprehenditur. Nullo, n. modo idem pulsus ea-
 dem in particula magnus, & paruus queat effici, neq; in
 alio genere, sed in diuersis particulis. porro in uariis ar-
 teriæ particulis unoq; ipsu duplex fit inæqualitas. nūc
 quidem cum motus manet continuus, & arteria iuxta
 quosdam digitos citius mouetur, iuxta quosdam uero
 tardius. nunc autem cum motus quoq; interciditur, ut
 nonnulli quidem digiti motum apprehendant, nonnul-
 li uero non. Ac iuxta elevationis quantitatem in pluribus
 quidem particulis inæqualitas manifesta est. Ex quo ge-
 nere sunt myuri uno in ictu inclinantes, quos Græci uo-
 cant *ἰπνευθικότας*, & *πριπνευθικότας*, Si namq; in digitis in-
 terioribus manus subincidit pulsus, curuatus inde iuxta
 rationem minuatur, ut exterius ad ægrotantis pollicem
 minima arteriæ pars appareat, myurus uocatur ad my-
 ris caudæ similitudinem, uel meiurus quod caudæ mo-
 do imminuatur. At si iuxta medios digitos magnus in-
 cidens, curuatus q; utrobicq; minuatur, minor apparens,
 hunc Archigenes *πριπνευθικότας* quasi dicas Latine inclinan-
 tē, & *πριπνευθικότας* appellauit, manifesto significare uo-
 lens elevationis breuitatem cum extremorum utrorunq;
 q; ueluti inclinatione. Non enim ut abscisis protinus
 utrinq; partibus, sed ueluti inflexis in arcum contractus
 est, cum sit myurus mugnitudine utrisq; in partibus. Ac

cum iuxta magnitudinem inæqualitatem partim maturius partim tardius assumpserit, tū fluctuantes, tum uermiculātes pulsus oriuntur. q̄ si eam q̄ in situ est receperint cōuulsorii & turbulenti, ut uocāt, cōstituantur. exordiendū igitur est à fluctuosis, in q̄bus nō simul apparet in tali inæqualitate arteria oīs eleuari, sed pars illius alia primum, mox alia, dein alia, postremo quarta, ut motus cōtinuus maneat in modū undæ, sese eleuantū, ac non nulli undā in rectū tendentem obtinent qdā in obliquū inclinariūt, & alii in breui lōgitudinis distātia, altitudinē magnā habēt, alii cōtrā, aliq̄ latitudinē, aliq̄ angustia. Sic militer et celeritate & robore inæquales sunt. Fluctuosus totus in paruitatē cessans, uermiculās appellat uermis gressui assimilatus. Quēadmodū uero fluctuosū pulsū minorē factū uermiculās excipit, ita uermiculantē formicās, ubi motib⁹ multus abolitis in unū eundēq; perq̄ exiguū deserit. Vocatus hic quoq; est à formicæ aiantis similitudine, tū ob paruitatē, tū ob mot⁹ speciē. Est. n. formicās admodū exigu⁹, ut quo minor alius nō extet. Pari modo lāguidissimus oīum, creberrim⁹, nedū citatus, ut Archigenes existimauit, Huic cofinis est Hecticus, quemadmodum enim febris, sic et pulsus Hecticus est, qui nullam magnam mutationem subit, sed perpetuo consimilis manet, trahitq; ut ab initio incepit, & nunquam soluitur, toto habitu in morbum conuerso. Porro conuulsorii pulsus utriusq; ab extremis retrahere tendere, & conuellere uidentur, ceu chordæ cuiusdam tenæ sensum præbeant: at in turbulentis nihil tale reperitur. Sed maior in his eleuatio est, ut arteriæ particulæ quædam sursum ferantur, uno eodemque tempore, ac motum ipsarum spiculis rectis sine assimilaueris: quæ ualidius emissa celeriter feruntur conquassanda. Serratus pulsus est, cum alia pars arteriæ elata, alia minus, ob duritiem nimis ipsius esse uidetur. Cæterum pulsus hic etiam turbulenti quippiam possidet, ac citatus quidem est,

PAULI ÆGINETÆ

creberq; nõ semper aut magnus. Decimum genus pul
 suum ex inæqualitate profectum commemoratis succe
 dit, quod ordine, & inordinatione complectimur. Nam
 ordinatus & inordinatus inæquali in parem: iuxta cir
 cuitus rationem, & in imparè prorsus diuiso ex utraq; 5
 sedione originem trahunt. Ex circuituum paritate ordi
 natus, ex absoluta uero imparitate inordinatus. Si quidẽ
 pulsus æqualis ex toto est etiam ordinatus, quia ordine
 parem ipsum dicebamus: inæqualis autem non omni
 no inordinatus est. Si namq; paritatem corrumpat, circui
 tum uero seruet aliquem, ut in eleuationis quantitate,
 uerbi gratia, si duo magni, & unus paruus sit: deinde rur
 sus duo parui, et unus magnus, atq; sic deinceps, uoca
 bitur inæqualis quidem, sed ordinatus. At si ad hoc pa
 ritatem corrumpat, neque ordinem quempiam inæqua
 litatis conferuet, præter inæqualitatem, & inordinatus
 talis est: similiter in aliis quoque generibus horum se ha
 bet. Inordinatorum quidem, alii sunt ex toto inordina
 ti, ne uel exiguum quendam circuitum cõseruantes, alii
 uero secundum circuitus ordinati, quatenus enim con
 tinuam ordinationem non habent, inordinati uocabun
 tur: quatenus autem diu circuitum quendam tinentur,
 secundum circuitus ordinati sunt. Exempli gratia si con
 tingat duos magnos fieri, duos item paruos, deinde tres
 magnos, & tres exiguos: quatuor magnos, & pares exi
 guos, & e contrario tanquã reflectentes duos magnos,
 & duos exiguos: tres magnos, & totidem exiguos: &
 deinceps similiter. scire uero conuenit, inter alios quidẽ
 contrarios singulos, quendam esse medium. Æqualis
 autem & inæqualis medium nullum: neque ordinati, 10
 neque inordinati: nisi uoles secundum circuitus ordina
 tum medium dicere ordinati & inordinati. Cæterum
 aliorum omnium medii secundum naturam sunt, præ
 terquam uehementis & languidi, ut à nobis ostensum
 est. Inter hos aut. m æqualis solus secundum naturam 15
 est, reliqui præter naturam, inæqualis ordinatus et inor
 dinatus. 20
25
30
35

dinatus. Hæc pulsuum genera uniuersa sunt, & generales
 ipsorum differentiæ. Nonnulli uero his et alia duo annu-
 rarunt, Primum à situ arteriæ sumitur, quatenus sursum,
 deorsum, dextrorsum, sinistrorsum deducta esse, uideat-
 5 tur. Alterum quo maturius, aut tardius: ex quorum nu-
 mero fluctuosos turbulentosq; pulsus esse diximus, ac
 nos compendii gratia simplices solum differentias pro-
 didimus, ex dictis autem si coniungamus has, facile erit
 etiam compositas inuenire. Porro opportunum est
 10 deinceps, causas quoque pulsibus conuenientes expo-
 nere, quas comitatur etiam præsagium ab ipsis desum-
 ptum, ac initium à magnitudine capiemus, quoniã hæc
 aliis est manifestior. Magnus igitur pulsus redditur, uel
 15 propter usum urgentem, qui calor est in corde exupe-
 rans, externæ appetens refrigerationis, & ueluti euentus
 lationis, aut propter corporis subtilitatem, ut posterioris
 ostendetur. Porro augetur calor, aut ex causis naturali-
 bus, utpote ætate florida, aut puerili, aut simpliciter cali-
 20 da, anni tempore, regione & temperamento calidiore.
 Aut causis non naturalibus, ueluti acre qui nos ambit
 calidiore, balneis calidis, exercitiis, cibis, uino, medica-
 mentis calfacientibus. Aut causis naturæ contrariis, puta
 intemperie calida, aut humorum putredine, aut ira, aut
 25 similibus. Discernes uniuscuiusq; pulsus hoc discrimi-
 ne, quòd causæ naturales magnitudinem ipsius faciunt
 stabilem, & quæ difficulter mutari queat. Reliquæ uero
 ex facili mutabilem, ut etiam manu adhuc admota
 frequenter aut certe paulopost subsidat. Iam uero pulsus
 30 bus, qui sane ob balineas calentes magni sunt, mollities
 quoque accedit, quemadmodum iis, qui ob calidam &
 præsertim cum siccitate intemperiem magni existunt,
 durities. Exercitatis uero mediocriter, aut perfrictis,
 nec duri, nec molles sunt, medio statu præditi. Pectoris
 35 autem regio, multo calidior est, quod iam & iratis acci-
 dit. Ex cibo autem magnis, aut uini usu, aut ira, præter
 magnitudinem etiam uehementia inest. Qui uero oc-

cultare iram student, aut aliud qđ preter medici pmissio
 nē factū, uerbi gratia, medicamen calidū sumptū, eundē
 medicū simul atq; manū attingat, interrogatē celare uo
 lentes, iis præter magnitudinē manifesta quoq; obori
 tur inæqualitas. Ad hæc ægrotātis mores & cōsuetudo
 nō mediocriter ad pulsus dignotionē faciunt. Conſuetu
 do qđ ē, si medicaminū appetens sit, mores, si opinionis
 eximendæ peritus & callidus sit. Ex humorū putredine
 magnus, ad magnitudinē adhuc submissionem magis
 citatā habet. Verū ad magnū pulsū efficiendū, nō solū
 10
 uſus abunde est, sed et uirtutis ministeriū desideratur, in
 ſtrumentiq; cōmoderatio inter siccitatem & mollitiem.
 aucto igitur cordis calore pp̄ quālibet causam ex cōme
 moratis, primum qđ magnus pulsus efficitur, ubi uero
 magnitudo uſui non suffecerit, statim et celeritas ipsi ac
 15
 cedit. At si ne sic qđem satis fuerit, mox frequentia assu
 mit, parui aut, tardi & rari pulsus, itidem à cōtrariis fiunt.
 Sed quādo cūq; à magno citato & crebro ad contras
 rios sit mutatio, uſu nimirū postulante, nō amplius id qđ
 20
 in pulsu primum est, id et primū cessat, uerum quod po
 ſtea acquisiuit, id primū abiicit, statim quidem rarus euas
 dens, deinde tardus, postea quoq; exiguus. Sin aut tardi
 tas paruitasq; accreuerit, rursus raritas in crebritudinem
 transmutatur, ut p̄ eam utēcūq; uſui fiat abunde. Hæ igi
 tur magnitudinis, celeritatis, frequentia, & contrariorum
 25
 ipsis pulsuum causæ habentur. At iungetur ipsis ea quo
 que pulsus conuersio, quæ una solum distantia constat.
 Itaq; latitudo sola augetur, dum humiditas potissimū,
 uel secundum naturam, uel etiam ab exterioribus cau
 sis redundat, quemadmodum altitudo dum uirtus ob
 30
 ſtrumenti mollitiem simul augetur, longitudo à siccita
 te, & carniū circumpositarum emaciatu palam inno
 tescit, reliquis distantis collapsis. Non enim arteria lon
 gior, q̄ postulat natura, fieri potest, ac proprie magis pul
 sum huiusmodi gracilem appellaueris, quemadmodū
 35
 ipsi contrarium secundum latitudinem solam, & profun

ditatem adauctum, amplum. Contrariis autem horum
 affectibus pulsus nonnunquam incidit & in aliqua, aut
 aliquibus distantis prohibetur humilis, aut arctus aut
 breuis, cum talis non sit, sed ob pinguedinis cuiusdam
 5 aut carniū, aut membranarum oppositarum crassitiē
 apprens, interim etiam totus paruus uideatur, cum re
 uera paruus non sit, & obscurus & languidus similiter.
 Quid opus est uerbis: sæpe absoluta pulsus defectio
 quibusdam esse putatur in omnibus arteriis, cum uere
 10 non sit, & maxime his qui negligentius ipsum tangunt,
 uerum motus ob carniū copiam desitescat, reuera
 languidus, non enim extrema pulsus defectio homini
 potest accidere, quoad uita fruatur, quemadmodum
 igitur e contrario in locis ex carniibus, etiam paruus pul
 15 sus, magni esse uidentur, corpore scilicet uehementer
 emaciato, arteria spinam perreptans, sæpe tangentibus
 abdomen, motum representat, ac nonnulli etiam ex his,
 quæ prius in artubus non erant conspiciue. Quam ob
 rem omnibus causis diligenter attendendum censeo,
 20 ne dignotio ipsorum nos lateat. Pulsus autem uehe
 mens uirtutis robore efficitur, si nulla ex causis reliquis
 renitatur, utpote usus dissolutus, aut instrumenti duri
 ties. Languidus autem pulsus, imbecillæ uirtutis &
 solius soboles est, aliud licet nullum adfuerit. Siquis
 25 dem uehemens omnibus causis ad sui generationem
 indiget, languidum etiam sola imbecillitas efficit.
 Qui igitur per initia uehemens est, ætates, anni
 tempora, regiones, & temperamenta moderata co
 mitatur, languidus immoderata. Porro qui à languo
 30 re in uehementiam incidit, uirtute uindicta ab imbecil
 litate prius occupante efficitur. Vindicatur uero, aut ex
 his quæ in ipso corpore continentur, ueluti humorum
 concoctione, uel excretionē, uel ira: aut ab exteriori
 bus, nempe uino, cibo, exercitiis, ac aliis quæ intempe
 35 riem adiuuant. Vires dissoluunt, inedia, uigilia, uacuatio
 nes immodicæ, tristitia, curæ & dolores, maxime

animæ defectionem inferentes, ac id genus quæ intem-
 periam faciunt, Quidam uero ex rudibus ac inexercitatis,
 durum pulsum uehementem esse putauerunt, quod
 discrimen exercitatum, tum ratione, tum tactu, nunquã
 latuerit. Nam uehemens magna ex parte cum magnitu-
 dine in sublimitatem attollitur, tactum ualide percutiẽs:
 durus magnitudinem non recipit propter arteriæ con-
 tumaciam, fit igitur durus, ob instrumenti duritiem, quã
 refrigeratio immodica, aut siccitas, aut tensio ab inflam-
 matione profecta, aut conuulsio generat. Statim uero
 duritiem etiam paruitas, & celeritas nõnunquam, & fre-
 quẽtia magnitudinis loco propter usum sequitur. Mol-
 lis pulsus, arteriæ humiditatis comes est, quam humidi-
 rem reddunt ex iis quæ secundum naturam sunt, hume-
 ctiores, cibi, balnea frequentia, somnus multus, uictus, ra-
 tio & copiosior & delectabilis, ex his quæ præter natu-
 ram sunt, sopores, lethargi, aquæ subter cutem, & reliis
 qua pituitæ uicia. Plenus pulsus, aut humorum copiam
 aut ciborum, aut uini potiois abundantiam indicat, quẽ
 admodum uacuis contraria, aut enim inedia, aut uas-
 cuationem. Vbi calidius arteriæ corpus occurrit, multũ
 in corde caliditatem, reliquo corpore refrigerante, aut
 conuulsoriam quampiam arteriarum uiolento motu in-
 caleſcentium, dispositionem fatetur. Archigenes uero
 tradit arteriæ locum proprie in catochis calidiorẽ de-
 prehendi, quemadmodum in iis, qui grauem animi in-
 somnũ delationẽ patiuntur. At rhythmus, de quo dispu-
 tatũ est, si par sit motu & quiete, p̄bã totius corporis tẽ-
 perie præ se fert, quantum ad se ptinet, uel nõ magnam à
 bona declinationem, sicut in ætate puerili, & corporis
 bus alioquin tẽperatis. Ac si lögus quietis tẽpus fuerit
 eo quo motus peragitur, calorẽ præpollere notat, quẽ
 admodũ in ætate florentibus, & his proximis, ueluti in
 corporibus sensilibus æquabiliter frigidis, diurnus
 motionis tẽpus est q̄ quietis. Notare aut oportet rhy-
 thmi inæqualitatẽ mensurã esse motus q̄ celeritate &

frequentia cōsistit hanc aut̄ ueluti materiæ rationem &
 rhythmū obtinere. Iam uero deficientes, coincidētesq̄;
 pulsus sunt, uiribus oppressis, & ueluti aggrauatis, sed
 coincidētes minorē offensam, deficientes maiorē signi-
 5 ficant, ac in uniuersum uirtus oppressa grauataq̄; pulsus
 mutat ad inæqualitatem inordinationemq̄; tum aliam
 quālibet, tū eam q̄ uehementia & magnitudine constat.
 Ac ex myuris pulsibus genere duplicibus demonstratis
 (uel enim in systematica, ut uocant, inæqualitate, uel in
 10 ea quæ uno sit ic̄tu, deprehenduntur) deficientes quidē
 extremā uirtutis internicionē notant, repetentes aut̄ res-
 currentesq̄; & ipsi quidē imbecillē, sed repugnantē ad
 huc resistentemq̄; & reuuentē indicant, in uno aut̄ ic̄tu
 myuri & inclinantes, quos *ῥηνευθικὸς* uel *ῥογινευθικὸς*
 15 *ῥαος* appellamus, maxime iis sunt, qui paulatim cōtabue-
 runt, ite inflammationibus nō solutis, præterea plurimis
 quomodo cunq̄ tabescentibus, dum partes q̄ circa arte-
 rias habentur, emarcescunt. Porro inæqualiter citat̄ &
 caprisantes, febriles potissimum calores comitantur; ue-
 20 rū si pulsus eleuationis principia dissoluens, extremum
 ipsius acceleret, & submissionis initiū, putredinem exu-
 perantē notat, natura fuliginosis recrementis excernens
 dis incubente. Sin aut̄ e contrario submissionis initium
 dissoluerit, ad eleuationem uero magis instet, calorem
 25 præpollere scias, q̄ refrigerationē desideret. Comitatur
 hæc in febr̄i et̄ crebritudo plurima ex parte, interdū ma-
 gnitudo quoq̄, nisi uirtutē instrumenti duritia impediat.
 Cum aut̄ hæc in arteria intenditur, & uirtus nō sit inua-
 lida, pulsus sit q̄ à bis feriendo dicrotus appellatur. Por-
 30 rō fluctuosus humidiores potissimū affectus sequitur, atq̄
 que his magis aquæ subter cutem genus, qd̄ Anasarca
 uocant, itē lethargos, & peripneumoniam. At cū uirtus
 dissolui inceperit, sed paululū adhuc resistat, fluctuosus
 in uermiculantē decidit: ubi extreme collapsa fuerit, et̄
 35 hunc formicans excipit. Hæticus aut̄ pprie contabescē-
 tes & alioqui emarcescentes sequitur, Convulsorius sit,

quum neruorum origo inflammata quadam affectio-
 ne conflictatur, sicut in phreniticis, & acuta epilepsia con-
 reptis, quando etiam moriuntur adhuc calētes: qui hoc
 uitio sunt occupati, contrario his modo quos syncope
 inuadit, nisi namq; uehementer etiā frigidi, adhuc uiuunt. 5
 Turbulentus autem pulsus efficitur, cum usus magna
 eleuationem requirit, ac uitale robur eam potest creare
 solum uero arteriæ corpus præduritie, in magnam atq;
 tolli diastolen, ut in magnis inflammationibus, obstru- 10
 ctionibusq; diuturnis, impotens refragatur. Pulsus serra-
 tus in totum index est inflammationis, & præsertim par-
 tium quarundam neruofarum: quinetiam pleuritidi pes-
 cularis est: remittens quidem, mollis & ex facili conco- 15
 quenda: intensus autem difficilis, & concoctu pericul-
 cis: quæ cum imbecilla quidem uirtute, subito in peris-
 culum præcipitat: cum ualida, longo tempore conco- 20
 quetur. Vel enim in uomicam transit subinde, uel mar-
 cida tabes ipsam exceperit. Iam uero sciendum uenit, inor-
 dinationem comitari inæqualitates, raro siquidem inue- 25
 nire est inæqualem pulsum, ordinatum. Minores offenz-
 sæ, inæquales pulsus & ordinatos: maiores, inæquales et
 inordinatos procreant. Hæ igitur simplices pulsum
 causæ sunt & præfagia. Ex his etiam compositas, ut in
 sermone de differentiis ipsorum dicebamus, haud neq;
 gotiosum est inuenire. 30

DE DEIECTIONIBVS.

Cap. XII.

Alius optima est, mollis, coherens & eodem
 tempore quo in secūda ualetudine assueuit, red- 30
 dita. Talis nimirum est, quæ in rufum et angue-
 sct, simul & conuenienter spissa, non nimis foetida: quæ
 talis non est, mala censetur. Quæ igitur colore similis
 cibo ingestio cernitur tenuis, nō liquida, & celeriter des- 35
 scendens, cruda est. Rufa & intēperata initio quæ bilio-
 siorē morbū indicabit: sin autē in declinatione talis excer- 35
 natur, corpus probe expurgari denuntiat, uiridis ærugi-

notæ bilis nota est, nigra, uel atræ bilis, uel sanguinis cuiusdã indidem adusti, liuida, refrigerare quodã modo, & emori penitus interiora significat, oleosa, pinguisq; corporis pinguitudinem cõsumi innuit: quẽadmodum eadẽ uiscosa, pingui cũ sit deterior, animantis particulas rû tabe præ se fert. Nimis foetida haud exiguum fateatur putrefactionẽ. Porro in omnibus hisce, si alius cibo assumpto qualitate nõ respondeat, eodẽ modo iam dispositio quoq; considerabitur. Omnium deterrima & pestifera, erit nigra, liuida, oleosa, celeriter transiens.

DE VRINARVM NOTIS.

Cap. XIII.

Quemadmodum in deiectionibus, ita in urinis quoq; regula, quæ sanos arguit, uis, ægorum notas exequemur. Urina igitur præstantissima est, quæ sanis simillima. Talis nimirum est subrufa simul & subflaua statim uero hæc & crassitiem moderatam habet. At cum triplex turbidarum urinarum sit differentia, (uel enim redditæ tales, paulo post subsidunt, uel confisiles perpetuo manent: uel puræ excernuntur, deinde uero turbantur) uitiosa quidem existit tertia ordine dicta, proba uero benignaq; prima: medio utriusq; confisita secunda, summe cruda est, adamusim diluta, ueluti desperatæ concoctionis uenosi generis accidens. Quãdo autem celeriter descenderit diabtes, ut Græci appellant, efficitur. Verum hæc inter urinas crudas deterrima est, succedit ipsis, tenuis admodum & aquæ modo exalbida. His uicina est alia urina, quæ multis in morbis apparet: ut uideatur mixtam habere speciem uini tenuis & albi. Suppallida uero hanc sequitur: quæ pallida quidem modo erit, & subrufa, concoquitur autẽ iã quantum ad colorem ipsius attinet. Tantum uero crassitie ipsam à diluta recessisse oportet, si probe concoqui debeat, quantum etiam colore. Quo secundum naturam adamusim seruato, si subsidens albũ, leue, æquale, & copiosum reddit, exactæ nimirum cõcoctionis nota

fuerit, plus aut̄ crudi humoris expurgari signat. Non tamen si crassa modice fuerit, habeatq; subsidēs aliquod exiguum, non cōcocta iam ex toto erit. Si enim subsidētia pari farinæ crassiori, aut laminis similia, aut furfuri, aut nigra, aut liuida, aut uiridia, aut foedi odoris habeat, præter q̄ quæuis huiusmodi in cruditate est, et mortis periculum ostendit. Porro boni coloris urina, quæq; simul uel subsidētia alba, leuia, & æqualia repræsentet, uel nebulas quasdam similes, uel suspensa, oīum urinarū est laudatissima. & præcipue, si quod in eis desidet. tale extiterit. Deinde cōmendatur cuius suspensa huiusmodi cernuntur. Tertium bonitatis locum habet, cuius nebulæ tales apparent. Ac, ut uno uerbo expediam, quæ urinis probe innatant, quanto inferius subsiderunt, tanto magis laudantur.

DE SPVTI NOTIS. Cap. XIII.

Sputum subflauum, subnigrum, leniter spumans, & tenue, solam cruditatem, malum uero nullū insignius denuntiat. At syncere flauum, rufum, spumosum, uiride, glutinosum, rotundum, atque his adhuc magis nigrum, prauum est. Etenim præter sanguinem, alterius humoris cuiuscunq; intemperati prauā ostendit dispositionem, caloris inflammati sobolem. Cruenta igitur sputa mediocria sunt, flauæ aut nigræ bilis, difficilia. Cæterum quomodo ipsa edantur, inspicere simul expedit. Nam si prompte excreentur, liquido constat talia quædem esse salubria, contraria uero periculum testari. absolutam itaque concoctionem fateatur sputum leue, album, æquale: consistentia neque liquidum neque crassum. Summæ uero cruditatis nota est, si nequicquā expulsum. At si non atrum, sed tenue sputum fuerit, languidæ concoctionis argumentum est. Sin autem syncere rufum prodierit, aut flauum nihil boni pollicetur. Si liquidum, aut eruginosum, aut atrum, summam perniciem portendit.

- D**arias febres, urinarum in primo die concoctio
calorisq; suauitas ceu propria ipsarum & inse-
parabiles notæ testantur. Verum à prima febris
um solutione, certiorum habiturus es earum cognitio-
nem. Quippe artierarum in hac motus ei qui in secun-
da ualitudine fuit, ex toto respondet, cum nulla ex aliis
febris in naturalem statum reuertatur. iam uero q̄ fa-
cile morbum fert æger, maximum & id indicium est.
Opportuni sunt, id genus febribus, in quorum corpore
quod transpirat, halituosum non est, sed mordax & acre
fumo fuliginive non absimile. Hi autem sunt calidi & sic-
ci-temperamento: breuiter biliosi, quos ^{μερροχολος} Græ-
ci uocant, qui igitur ob lassitudinem febricitant, pin-
guiter simul ac molliter fricandi sunt, in balneumq; du-
cendi. Quibus siccitas febrem intulit, fricandi hi quide-
minus, sed lauandi sunt liberalius. Quos curæ, mero-
res, uigiliæ & ira exercuerunt: lauare quidem non subin-
de oportet, uerum oleo copiosiore tepido, cui minima
astringens uis insit, tum paululum fricare, tum ex consue-
tudine lauare conuenit. Ab insolatu uisti, protinus ab ini-
tio refrigerationem desiderant, tum crebriorem lauatio-
nem: minime uero aut oleum largum, aut crebram fric-
tionem. Sint autem quæ refrigerent & rosaceum & om-
phacinum, quod nihil in se salis habeat: eadem uero sin-
cipiti uehementer superfundere oportet: & ubi febris in-
clinauerit, in balneum æger ducendus est. Siquis ex fri-
goris iniuria febrem concipit, etiam is in remissione lau-
uandus est. At si cum grauedine & destillatione febrat,
priusquam hæ concoquantur, lauatiōni non committet-
tur. Porro qui ætus iniuriis patuerunt, ii, uel cum hæ
adsunt, commode lauantur. Post lauacrum uero caput
perfundendum est: eorum quidem qui ex uestione febr-
citantur, refrigerantibus: qui autem ex frigore, calefacien-
tibus mediocriter, cuiusmodi irinum est, & nardinum

ungentum. Verum in quibus meatuum constipatio fe-
 brem excitat, his conuenit ex aqua dulci, & temperata la-
 uatio, tum frictio, quæ rarefaciat, & exercitationes modi-
 cæ, uictusq; dulcibus procreandis succis idoneus. At
 cui propter inediatam febris contracta fuerit, ei opus est
 statim, ubi prima accessio remiserit, in balneum perdu-
 ci, & tepente oleo largissime perfundi, tum molli manu
 perfricari, lente in calidi solii aqua immorari, Simulatq;
 exierit, ac sese recollegerit, denuo balneum ingredi, post
 stea aquam calidam potare, mox ptisanæ cremorè, de-
 inde lactucam assumere, & aliquid piscium eorum qui
 molli sunt carne, ex albo iure. Omnium uero commu-
 nis esto uictus species, quæ & boni sit succi, & concoctus
 facilis, & quæ nusquam exiguis cutis meatibus inhæret
 at. Vinum propinetur & aspectu, & uiribus aquosum.
 Oportet autem in primo febrium insultu nonnunquam
 primæ accessionis horum aliqua mutare, in quibus cor-
 poris intemperies ad calidius, sicciusq; transiens, febris
 accendit. Qui ex inguinum inflammatione febrim con-
 ceperunt, ne medicum quidem interrogant quid sit fa-
 ciendum, sed ulceri, quod in inguinibus, excitatum est,
 prospicientes, lauant, ubi accessio declinauerit. Cæterum
 à uino ipsi sunt arcendi, priusquam inflammationes in
 guinum fuerint solutæ, & tenuiore uictu enutriendi.

DE PUTRIDARVM FEBRI-
 um agnitione. Cap. XVI.

Putridæ febres dignoscuntur his notis: nulla ipsas
 exterior causa præcedit: neq; a rigore incipiunt,
 neq; aestu, neq; frigore uehementi: quod & ipsum
 est peculiare febrium putridarum indicium, sicut & pul-
 suum depressio. Nominant sic, cum incipiente accessio-
 ne perexiguos quidem ipsos & inæquales obtinent: ut
 qui singulariter illiusmodi febribus sint peculiare, iam
 & caloris qualitas maxima putridarum febrium nota
 est, qui fuliginosus adeo existit, ut manum erodat. Simi-

iter ad ipsas proprie spectat etiam urinarum cruditas, & obscura concoctio. Magnum uero & notabile concoctionis indicium, in primis urinis nunquam eiusmodi febres repræsentant.

5 CVRATIO FEBRIVM PV
tridarum. Cap. XVII.

5 S I uires sint ualidæ ei qui ex putredine febricitat, scilicet
guinem dimittes protinus, modo cruditas uentris
culum non infestat. At si uires imbecillæ, aut ætas
10 prohibeat, sanguinem non detrahes, a cuius uacuatione
putrida per urinas, aluum & sudores expurgare conue-
nit. Sin autem sponte sua nonnunquam impetum ad os
uentriculi capessant, etiam per uomitum: alioqui non os-
portet ea præter naturam irritare: uerum de igri materiæ
15 debent, quæ sine calefaciendo siccandoq; ualenter, præ-
dictas uacuationes moliri possunt, ueluti ptisanæ cremor,
aqua mulla, oxymelli, & apomeli, apiiq; radix in aqua
potabili incocta. Cum aluus nihil deicit, ex aqua mulla
cum oleo clystere ducenda est, uerum totum corpus ra-
20 refacere priu non expedit, q̄ uacuatum fuerit: ubi uacua-
ueris, rarefacias utique licet, oleo tepide calido, quale
est, quod ex chamæmelo conficitur, in hoc tempore ui-
num aquosum potui datum. uniuersas promouet uacua-
tiones: eiusdem facultatis est temperatum dulcis aquæ
25 lauacrum. Quod si uero febris magnitudo obsto-
terit, neque uino utendum, neque lauacro, neque un-
ctiõibus rarefaciendi uirtute præditis, sed aqua fris-
gida his in febribus commode bibitur, nisi quid &
hanc prohibeat. Ergo si quidem & uires robustæ os-
30 mnes fuerint, & febris ardentissima, & concoctionis
signa plane euidencia, frigidam cum fiduta exhibe-
bis. Præterea si bona corporis habitudine sit æger,
tum status cæli calidus ac siccus, etiam si in frigi-
dam natationem hunc dimittas, haudquaquam læ-
35 detur: sin autem mediocris existat febris, & uires
† inualidæ, sed cum notis concoctionis, iis qui ita se

† Græcū
habet ualidæ in-
stauratū
ex Galeo
no.

habent balneum prodest, & uini potio. Tū uero ex unō
tionibus eæ quæ rarefaciunt.

DE TERTIANARVM AGENITIONE.
Cap. XVIII.

Tertiana febris cum sit flauæ bilis commotæ so-
boles, protinus ab initio rigorem, hoc est totius
corporis concussionem haud exiguā infert, hoc
discrimine à quartanæ rigore uariat, quod pungere uis
deatur & cutem conuulherare. In quartanis autem, ac-
cessionis insultus uehementem perfrictionem habet.
Quotidianas nequaquam rigor præcedit: sed membra
solum perfrigescunt. Ceterum tertiana etiam exactum
pulsuum ordinem obtinet. Siti uero uehementi in statu
affigit, & hominem perurit, ac paulo post consistit, ca-
lorq; æqualiter per omnes corporis partes diffundit-
tur, nihiloq; magis pectus q̄ extrema calent. Et si manū
iniectis, primo quidem contactu, calor copiosus & acris
occurrit ueluti cum uapore quodam erumpēs, sed pau-
lo post à manu remanente uincitur. Vbi potione æger
fuerit recreatus, statim copia uaporis calidi per cutem
emergit, sudorum nuntia. Bilis uomitio superuenit, aut
alius soluitur, per q̄; urinam biliosa redduntur. Præterea
ad integritatem tertiana definit, ubi accessionis tempus,
horarum non plurius duodecim expedierit. Febrem
igitur quæ intra duodecim horas terminatur, exactam
tertianam nominamus: quæ uero diuturniorem acces-
sionem habuerit, illam simpliciter uocabulo tertianam nū-
cupamus. quæcunque autem longissime producta ac-
cessionem seruauerit, exiguum uero interuallum, hanc
rursus extensam tertianam dicimus.

CVRATIO TERTIANÆ. Ca. XIX.

Exquisitam tertianam, ut quā flaua bilis procreet,
humectare oportet ac refrigerare. & sane quod in
uentriculum confluit, uomitionibus, quod ad infe-
riora uergit, alui deiectionibus elicere. Item per urinas
& sudores uacuare idiplum conuenit. Aluus itaque

mollibus clysteris euocatur:urina potionibus, in quibus
 apium & anhetum maduerunt, simulatque coctiois signa
 deprehenderit, magna iam confidentia etiam absinthii
 dederis. Balnea uero *ex aqua calida potulenta conue-
 niunt: quibus neque nitrum, neque sal, neque sinapi adiu-
 ci, sed oleo quam maxime calido infuso ægrum oportet
 in aquam descendere. At qui balneis admodum gau-
 dent, eos etiam sibi die laueris, haud peccabis. Vbi ue-
 ro concoctionis notas perceperis, tunc, uel si sapius la-
 ueris, nihil offendes. Porro uinum priusquam morbus
 concoquatur, ex toto circumsidendum est. simulatque
 concoqui inceperit, tenue, aquosum, modicum, primo
 die exhibendum. Cibi humectantes refrigerantesque utri-
 liter assumuntur. A melle abstinendum, sinapi, falsis & a-
 crius omnibus, uinis autem admodum uetustis, & na-
 tura calidis. Cæterum nihil miri est, si in hominibus prius
 mum exercitibus, inediaque expertis, tunc autem ordine
 conuerso otiosis ciboque usis pleniore, bilis maxima ex
 parte mixta pituitæ reperitur. Cuius rei gratia complu-
 res tertianæ, aut citra totius corporis concussionem fi-
 unt: aut per exigua ipsis oboritur, unde etiam animaduer-
 sionem propriam desiderant. Neque enim balneum, ne-
 que cibus aliquis liberalior tertianis spuris ante conco-
 ctionem conuenit: quoniam ne panis quidem micæ, o-
 ua, & consimilia.

CVRATIO TERTIANÆ

notæ. Cap. XX.

LAuare in tertianis spuris per initia salubre non est,
 sed quando iam concoctionis notæ apparent: ne-
 que cibum quotidie exhibere, sed alternis diebus
 abunde est. Quies autem, & præcordiorum fatus ipsis
 conducit, tum sorbitiones concoctu faciles, & clysteres
 alio inditi non admodum molles. Atque si sanguinem
 detrahare opus est, neque hoc omittere oportet. Tota
 uero uictus ratio erit, non quæ refrigeret uniuersum cor-
 pus, humectetque, uerum etiam modus aliquis qui magis

*Cribasi
 us. Balneū
 in aqua
 dulci &
 fluuiali
 calida.

PAULI AEGINETÆ

incidat, ac calefaciat, adhibeatur. Maxime uero conduxerit ipsis ptisanæ cremor pipere iniecto, uel hyssopum quoque nonnunquam, uel origanum, uel spica nardi, a qua mulxæ admista incocta; potui exhibetur, & alia, quæ urinæ ciendæ sunt, præterquam ea, quæ uehementer calefaciunt, excicant; Maxime uero absinthii coma post septimum diem continue porrigitur. Iam & oxy-mel epotum, multis fuit auxilio, ad hæc nonnulla ex his quæ molliter uentrem subducunt. Porro uomitus secundum cibum, iis quibus hæc febris in uetustatem incidit, utilissimus est.

QVARTANARVM COGNITIO. Cap. XXI.

QVartana inuadit multa cum perfrictione, ut quæ ex frigido humore, atra bile originem trahat. Calorem uero feruoremque febrilem tertianæ modo non obtinet, imo nec bilis uomitus eam comitatur. Ad hæc si urinæ tenues, albæ, & dilutæ fuerint, quartana erit febris. Eximia uero ipsius nota est, pulsus exiguus, & rarus. Cæterum in autumno potissimum incipit erraticis superueniens febribus, ac nonnunquam in forma eius potissimum subsistit quæ quarto die reuertitur: aliquando etiam plurium dierum interuallo, iuxta quosdam circuitus accessionem habet.

CVRATIO QVARTANARVM. Cap. XXII.

QVartana laborantes leniter tractandi sunt, neque medicamento ullo forti sollicitandi, neque uacuatione, nisi forte sanguis uehementer exuperare uideatur, cum uenam dilsecare conuenit. Victus eis offeretur optimus, qui non inflet, & uenter his quibus uti consuevit, emolliri debet. Quod si hæc nihil proficiant, clysteribus per initia mollibus, deinde acribus utendum est. A suilla carne prohibeantur ægri, atque ab omnibus cibis qui glutinosi, ad exitum tardi sunt, tum qui refrigerant corpus humectantque. Vinum utile est tenue, album &

modice calidum. Item salsa & sinapi ex usu sunt, tum tri-
 duo assumptum medicamentum diatrion pipereon, id
 est, quod triplici constat pipere, uel quod diospoliticon
 appellant. Iam & piper solum recte ex aqua quotidie
 5 sumitur. In morbi statu uictus egro tenuissimus præci-
 pietur, statim uero etiam ut diu conualescat, iniungens
 dum est; tum uisceribus prospiciendum per ea quæ es-
 molliunt, retaxantq;. Insecutis diebus medicamenta cõ-
 ferunt, quæ urinam cient, atq; si concoctionis notæ ap-
 10 paruerint, cum fiducia tunc quoque iis uti expedit, quæ
 atros humores uacuant, idq; non semel duntaxat, uerũ
 etiam sæpius. Porro secundum ualidam purgationem,
 & medicamentum quodd uiperis constat, exhibetur, &
 alia quæ ad eiusmodi febres commendantur, inter quæ
 15 est & nobis familiare, omnium probatissimum, quæ luc-
 cum cyrenaicum recipit.

QVOTIDIANÆ AGNITIO. Ca. XXIII.

QVotidiana haudquaquam cum rigore primo
 statim die inuadit, sed temporis spatio perfrictio
 20 magis q̄ rigor oritur. Aegre uero incalescit, &
 diurnum habet incrementũ, non tamen adurit ægros,
 neq; multum, & crebro spirare compellit, ac ueluti flam-
 mam ex ore elidere, uel frigidam bibere, pituitosi autẽ
 uomitus hic accidunt, & quæ aluum uacuantur, frigidiõ
 25 ra, crudiora, dilutiora & pituitosiora cernuntur: totum
 corpus crudis humoribus redundat: sudores minime
 primis diebus erumpunt, neq; ad integritatem uenitur,
 cutis ægrotantibus albicat, urinæ uel tenues sunt & ex
 albidæ, uel crassæ, turbidæ & rubræ.

† Galenus
 addit.

30 CURATIO QVOTIDIANÆ. Cap. XXIII.

QVotidianæ curantes, oxymelite primis diebus
 utimur, tum iis quæ urinam probe eliciunt, ac
 uniuersa uictus species incisoria esto, circa sta-
 35 tum uero uentris habenda est ratio, præsertim ip-
 sius orificii, deinde ægris iubendum est, ut a radícula,

PAULI ÆGINETÆ

& cibus assumptis uomant. Itidem utantur iis quæ pituitam subducunt, idque tam diu, quam febris cessauerit.

DE HEPIALO FEBRI ET

rigore, quæ nullo calore possunt euinci. Cup. XXV.

Silitrea pituita, quæ omnium aliarum frigidissima est, nondum putrefacta toto in corpore exundauerit, inexpugnabiles, & qui nullo euinci calore possunt rigores, sine febre excitat. In febribus enim quæ humoris uitio accenduntur putrefactio maxime febrilem calorem suscitatur. At si tota hæc pituita putruerit, quod tamen raro fit ob immensam putrefactionem quotidianæ febris causa redditur. Quando uerò non tota æquã, sed ex dimidio ipsius putrida fuerit, aut alij quæ ipsius partes, nonnullæ uero non putruerint, Hepialum febrem hanc facit: in qua simul & rigor & febris caliditas est. Particulæ quidem humoris eius necdum putredinem expertæ, omnibus uenis, uel etiam reliquo corpori communicatæ & sparsæ rigorem creant: putrefactæ uero febrem accedunt. Dicitur autem Hepialos per translationem à sale: dico autem mari, quod à principio tranquillum apparet, cum turbatur difficillimum euadit. Vel ab Hepios, quod est molliter & alexin, quæ signat calefacere, quasi dracas, quoniam blande & leniter calefacit. Atque hæc febris cum ex quotidianarum genere existat utpote ex pituita nascens, illarum curationi subiicitur speciali, nisi quod tanto commemorata quodiana calidioribus magis; incidentibus præsidis indiget, quanto etiam pituita frigidior illa existat. Hepiali uero rigor multo magis calefacientia requirit. Itaque medicamentum ex triplici confectum pipere: ex calamin & præterea & quod liquore cyrenaico constat, his sunt accommodata. Item ex castoreo, similibusque præparata remedia, conueniunt. Latius autem diffusiusque explicatam curationem horum reperies in capite XLV, de perfrictione

† Exeplar
inuulga-
tū in si-
male pro
en in ha-
bet.

semel
mibb

pe. frictione. Insuper Lypyræ & Tiphodes, quæq; præter commemoratas febres dicuntur, cum sint ex relatarum numero, etiam curationes, tum in illis expositas, tum exponendas postulant.

5 DE FEBRIBVS CONTINENTIBVS. Cap. XXVI.

10 **C**ontinentes finitimæ sunt, singulis intermittenti-
bus: tertianæ quidem exactæ ardens, quæ causos
dicitur: quotidianæ, ea quæ singulis diebus acces-
sionem habet, non autem ad integritatem definit. Sic est
15 quartanæ ea quæ quarto die accedit. Exactus namq; cau-
sos, cum omnes alias exigitæ tertianæ notas seruet, hoc
solo discrimine uariat, quod non cum totius corporis
concussione, sicut tertianæ appellatur, inuadat, neq; ad integrita-
20 tem ueniat. Quæ uero singulis diebus accessionem obtinet
causos, omnes similiter exactis quotidianis notas præ se
fert, quod autem ad integritatem non peruenit, hæc re à
quotidiana specie consimili differt: ea ratione & quæ
25 quarto quoq; die accessionem habet, uerum ad integri-
tatem non cessat, finitima est quartanæ. Continens itaq;
febris est, quæ non ante ad integritatem terminatur, quæ ex
toto fuerit soluta, etsi inclinatio aliqua sensibilis appareat,
30 quæ uero autem nulla accidit, quæ sensibus queat percipi,
hæc quoque ex ardētium genere habetur, sed acrimonia ab ipsis uariat.

AGNITIO FEBRIVM CONTINENTIVM, & curatio. Cap. XXVII.

35 **C**ontinentium febrium origo ex sanguine est, quæ
nunc efferverescens, tantum nunc putrefactus obstruitur. Quæ uero propter accessio ipsi ad usq; sine
una est. Indicia uero sunt, pulsus maximi, uehementes,
citati crebri, æquabiles, non mordaces. Urinæ non multum
40 adeo à sanis recedunt. Curatio est, sanguinis quousq;
deficiat anima, dimissio. Quæ uero si non fuerit detractus, febricitantes in summum ueniunt discrimen. At si quid
45 uenæ sectionem uacuare prohibuerit, aliis uti remediis

PAV. ÆGIN,

G

PAULI ÆGINETÆ

oportet, quæ meatus recludunt, copiam materiæ uacuant, & febrium feruorem leniunt. Cum aut euidetes humoru concoctionis notas in ipsis uideris, neq; in principe particula inflammatio quædam, aut tumor & dematis speciem repræsentans, aut scirrus fuerit, neq; particula aliqua tẽperamento a deo frigido, ut in hanc noxa propinbat, cũ fidutia frigidam propinato, maxime si æger eius potioni assueuerit.

ARDENTIVM AGNITIO.

Cap. XXVIII.

Ardentibus hæc superueniunt, arida lingua, crassa & nigra uentriculi rosio, deiectiones pallidæ, sitis uehemens, uigiliæ, nonnunquam etiam delirium.

ARDENTIVM CVRATIO.

Cap. XXIX.

Horum alterutrum fieri necessarium est, si perferre morbus solui debet: aut biliosos excerni humorum, aut eosdem extinguere. Excernuntur itaque per sudores, uomitiones, & in uentrem. Extinguuntur autem frigidæ potu: quo nos ardentissimas febres, caufos appellamus, ex toto curauimus. Sustinere eos qui his cruciantur, non aqua sola conuenit: neq; mulsa dumtaxat, uerum diluta mulsa exhibita. Nam qui huiusmodi morbis consistantur, sola potione sustentandi sunt. Porro balneum illis solum usui est, qui citra tumorem inflammationi, aut erysipelati consimilem, ardenti febre laborant. Quod si uero concoctionis notæ percipiuntur, multo magis ipsis conducet. Qui ex falso humore: febrem ardentem conceperunt, his est inutile. Verum iisdem ptisanæ etiam cremorem cibi loco osserere conuenit.

FERRIVM QVIEVS EX AF

fectu erysipelas reuerente origo est curationis et agnitio. Cap. XXX.

Febres quæ ex affectu uiscerum erysipelas referē
te procreantur, his notis agnosces, interna feru
uent in modice, dolor urget uehemens, prætere
stitis excruciat, & æstus immoderatus. Summatim ex in
dicis acerrimæ bilis cum pauco sanguine putrescentis
deprehendes. Hunc in modum curabitur: A balneo in
totum abstinere decet. Aqua frigida per morbi statum
uehementi, hoc est frigidissima utendum est: per initia
non item. Extrinsecus uero refrigerantia imponuntur.
Et si nihil hæc promouerint, etiam intro sumere cogen
tur. Maxime ipsis conueniunt lactucæ, & quæ parem
his facultatem obtinent, à foris & ipse lactucæ succus
idoneus est, adeoq; intybi & semper uiui, & reliqua res
frigerandi uirtute prædita. sed præstantissimo parte plu
rima utimur. Nam humorem refrigerantis alicuius ex
pressum pilæ cum portulaca iniicimus, deinde contu
sum exprimimus. cū usus exigit, modico polentæ mix
to & in aqua frigida merso, partem refrigeramus. Lino
teum uero duplicatum in ea intinctum extrinsecus, aut
ubi calor sentitur, præcordiis obtendimus, nō diu adhæ
rere sinentes, uerum aliud frigidum eius loco applican
tes. Tam uero & oleum omphacinum medicamini non
nunquam miscemus.

HECTICARVM FEBRIVM

agnitio. Cap. XXXI.

Hæctica febris non in humoribus, & spiritu solū,
sed iam partibus etiam solidis consistit. Hæc
dolorem nescit, & qui ea detinentur, nequaquā
febricitare se existimant: neque enim calorem percipi
unt, cum uniuersæ ipsi particule æqualiter sint excalsa
tæ. Duplex hæcticarum febrium species est, prima ardē
tibus magna ex parte superuenit, quæ prorogantur
adeo ut tempore corporis ipsius cordis madorem
absument, uel etiam si copiosus adhuc subsistat: alia
manente etiamnum humiditate cordis corpus occu
pans, inde potissimum accenditur. Vnam sane ipsius

Generationem prodidimus, reliqua est, cum statim ab
 initio inuadit, primam originem diariis similem, ex mœ
 rore, ira, lassitudine maiore, una cum exustione sortita.
 Hæc igitur non difficulter cedit remediis. Quæ uero
 ex ipsis in marcorem qui Græcis dicitur *μαρκωσις* uenit, omnem respuit curationem. Atque hæc sanè cog
 nitu est facillima: oculi siquidem præter modum cons
 cavi testantur, & lemæ ipsi in hærescentes aridæ, tum di
 spositio quædam squalida, uiuidi ipsorum coloris flos
 emarcuit, frons sicca est & intenta. Quinetiâ conuiuent
 plurimum, hac occupati, quemadmodum dormituri
 tes, uerum affectio, somnus non est, sed uigilandi impo
 tentia: tempora collapsa sunt, & quid enim aliud præter
 ossa & cutem solam habent? Nam si denudatum ueni
 trem inspexeris, neq; intestinum, neq; uiscus ullum sup
 esse tibi uidebitur: præcordia sursum conuellantur, &
 cutis ipsis extrema resiccata est, pulsus gracilis, creber &
 durus, Caliditas autem primo occursum languida, paulo
 post acris & rodens erumpit, quousq; igitur humidita
 tis aliquid reliquum est, hectica solum febris dicitur. Cū
 uero periclitatur, ne nihil amplius humoris superfit, ab
 solutus iam marcor constituitur.

HECTICARVM FEBRIVM

curatio. Cap. XXXII.

Hectica febre laborantes, statim ab initio nutri
 desiderant, humorum rodentium gratia. Maxi
 mum uero remedium huius est, uictus humi
 stans. Conuenit igitur q̄ maxime pitisanæ cremoris hæ
 licæq; sorbitionibus, & pane præterea adiecto ægrum
 nutritum, moderato frigidæ potu curare, si neque infla
 matio quædam, neq; humorum putrefactio subest. at si
 magnam inde offensam fore cōiectaueris, frigida ab
 stinere oportet, extrinsecus autem impostis, quæ refri
 gerant auxiliis, uti. Balnea uero hoc morbo obnoxiiis,
 quolibet tempore sunt idonea.

LIBER SECVNDVS
DE SEMITERTIANIS.

51

Cap. XXXIII.

Quandoquidem tertiana cum rigore, quotidiana vero citra illum inuadit, quæ ambarum mixtura constat, horrorem inducit, qui minor quidem res est rigore, maior autem perfrictione. Quapropter cum horror æquali ab utriusque extremis interuallo, mediū amborū rigoris nimirum & frigoris occupet, quod cōtēperatis inuicem extremis accidit, non abs re nōmē huiusmodi febris semitertianæ indiderunt. Porro duplici modo generatur: uel enim duæ accessiones in idem tempus cōcurrunt, uel statim ab initio ambæ inuicē iunguntur. Quādo igitur tertiana præpollet, magis horifica febris efficitur, & rigoris et nonnihil per accessione assumit. Protinus autē talis calidior est & ardentior, tum uomitionem quandam bilis, aut deiectionē, aut madorē adfert. Quando altera pituitosa superat, perfrictiones quidem summa exercent, pauci uero horrores: neque tamen sitis, neque ardor in his affigit. Cū pares magnitudine sunt tertiana intermittens, & quotidiana continua, insultus quidem accessionis cum horrore accidit. At cum ex pituita proueniens febris præcelluerit, submisiones pulsū fiunt, & horrores. Si uero calidior præualeat subito incalescunt. Talis sane est exacta semitertiana, ex æquivalente duarum febrium, puta tertianæ intermittētis & quotidianæ continuæ temperatura proficiscens. Non exquisita uero uel bilem largiorem, uel pituitam caufatur, quæ iam magis etiam curationi renititur, cum paucus humor à copiosioris excellentia artisque auxilio expedite uinci possit. Si autem pituita sit superior, præsidii maxime utemur quæ in quotidiana exposuimus. Sin autem flaua bilis, iis quæ in tertiana cōprehensa sunt, in totum ei quod urget incumbentes, sed ita, ne alteram profus negligamus.

DE MORBIS PVBLCICE GRAS
santibus, Cap. XXXIII.

G iii

Publice grassantes communesq; morbos nom^o
 nant, qui multis simul obueniunt, quorum ut ge^o
 neratio, sic etiam causa communis est. Cibi igitur
 communes prau^o, illiusmodi morbos pariunt. Item
 communis aquæ uitiatæ potio, nimis laboriosa uitæ
 ratio, labores quibus quisq; assueuerat omis^o, inedia, re
 pletio idq; dum fames grassatur, aut foecundus anno^o
 næ prouentus est. Item regionum naturæ, communes
 subinde morbos intulerunt, quæ nonnunquam palustres
 aliquando barathrum uicinum habentes uaporem exi
 tiosum prauūq; exhalant. *Hæc igitur continue accide
 re consueuerunt. Aer uero nos ambiens, temperamen
 ta corporum commutat, uel calidior impendit, uel fri
 gidior, uel humidior euadens, siquidem in alias cau
 sas neque omnes simul incidimus, neque eis toto die
 immoramur. At quoniam aer qui omnibus circumfus
 us est, & per inspiratum attrahitur, ut animalium cor
 pora pro temperamenti ipsius immutationibus affician
 tur, necesse est. Qui igitur hæc intelligit, non solū mor
 bos ex unoquoq; aeris statu futuros præfagiet, sed etiā
 ne fiant prohibebit, contrarium immoderatis circumfus
 aeris temperaturis uicium indicens. Itaq; corpora mor
 bo alicui ex propria intemperie uicina, hæc à simili cir
 cundantis nos aeris temperamento deprehenduntur.
 Quæ contrariam celo temperiem obtinent, præter q
 nullam offensam experiuntur, etiam meliora sunt, dum
 repugnans aeris immoderatio tēperamenti immodera
 tionem punit, ac qui hoc nouit, secundam ualetudinem
 tuebitur, contraria corporibus inducens, nunc refrigera
 tia scilicet, nunc calida: aqua quidem super infusa refri
 gerans, itidem otio, ciborū inedia, & potu largiore: cal
 lesfaciens autem, operimento, laboribus, cibo liberalior
 re, & interdum parciore. Præterea pyræ incendio haud
 mediocriter aerem ad calidum & siccum mutaueris, si
 tunc humidus fuerit, quo modo Acronem acragantinū
 factitalle ferunt.

*Oriba
 sius hēt:
 Hæc ergo
 omnia q̄
 diximus
 non fre
 quēter so
 lent eue
 nire.

Pestilentia grauisima quæq; supueniunt: nihilq; in hac sicut in aliis morbis singulis definiti. Etenim deliriu accidit & bilis uomitio, præcordia intendantur, labores afficiunt, sudores largi erupunt, extrema algent, alui profluvia urgent biliosa, tenua & flatulenta, urinæ cernuntur diluta, tenues, biliosa, nigra, mala habent subsidentia, q; superinnatant, pessima, nares sanguinem destillant, pectus ardet, lingua torrida est, siticulosa tristitia oboritur, torquent uigiliae, cõuulsiones uiolenta, aliaq; multa praua. At si q; pestem uentura prænosceret ex malignorum anni tẽporu, & uitæ studioru ad sanitatẽ haud conducentiu anima uersione, alioruq; animaliu præcedente interitu, his apud se cõsideratis, & illud præterea ppendito cuiusmodi sit præsens anni tẽpus, qualis q; uniuersus annus. Inde siquidem qualis uictus ratio esse debeat, optime deprehendes: ut pote cū anni tẽpus, si quidẽ rite ortu est, ex sicco humidu nunc euaserit, ne cessum est uictus ratione deficcare, ut humor supfluus absumatur. Cæterum uentris habenda est ratio. Quibus superior uentriculus pituitam continet, uomitionibus sollicitare, quibus sanguis inundauerit, secare uenam oportet. Item per urinas, & ex toto corpore facta purgatio, aliaq; hoc in casu sunt utiles. Quod si etiam æger ardore æstuet, & flammam usque ad pectus pertineat, haud abs re fuerit refrigeria pectori applicare, & potionem frigidam offerre, idq; non paulatim, nam magis hoc pacto incendit, uerum uniuersim ut flammam extinguat. In quibus autem ardor interiora occupat, summa uero inalgescunt, cutis in superficie frigida percipitur, præcordia contenduntur, uenter syntoxim patitur, aut uomitu, aut infra reiectiones fiunt, uigiliae urgent, mens desipit, lingua est aspera, hi calefacientia requirunt remedia, ut calor per totum corpus distrahatur, ac si alio quopiam modo ab internis foras

PAULI ÆGINETÆ

poterit elici. Iâ uero & hæc potio utiliter præsumitur:
 Aloes partes duæ, guttæ ammoniaci partes duæ myrror
 rhæ pars una. Hæc in uino odorato cōtrita instar dimi
 diæ cyathi exhibetur, nimirū quotidiē. Haud noui, inqt
 Rufus, q post hūc potū pestē nō superauerit. Hæc qdē
 Rufus memoriæ p̄didit, Galenus aut̄ tradit ad pestilen
 tiales putredines, bolū armeniacū salubriter potari. Simi
 li felicitate et̄ Theriacen ex uiperis magnā prodesse. Et
 enim in pestilentia quæ Romam internecino morbi ge
 nere depopulata est, omnes quos nullum ex his medi
 camentis adiuit, interiisse scriptum reliquit.

DE IIS QUI EX REDVNDAN

tia crudorum humorum syncope peri
 clitantur. Cap. XXXVI.

Nonnulli febricitare incipiunt, ubi magnā crudo
 rū humorū copiā ore uentriculi simul offenso,
 uel ex cruditatibus, uel alia quapiā occasiōe cō
 gesserunt. His & præcordia insiantur, & * os uentriculi
 uasfiore mole, q̄ pro naturæ modo cernitur: adhæc co
 lor ipsis ad albidius, aquosius q̄; q̄ naturaliter esse debet,
 & eorū speciē quos aqua inter cutē male habet, magis
 est mutatus. q̄busdā ad nigrius liuidius q̄. Nulli taliū san
 guis mitti sine maximo dispēdio solet, etsi uacuationē
 desiderēt. Verū nec sanguinis dimissionē, nec purgatio
 nē sustinent, utpote quos et̄ sine his syncope subito ado
 ratur. Ratio igitur medendi talibus est q̄ frictiōe molli
 mur. Incipere uero per initia statim morbi oportet, ac
 primū à superiore crurū parte deorsum, idq̄; linteis nō
 admodum mollibus, sed modice asperis. Deinde tota
 brachia ab humeris usq̄, & superiore parte deorsum si
 mili modo sunt fricanda. Vbi uero artus omnes abūde
 calidi uidentur, & metus est, ne quis ex ampla frictiōe
 lassitudinis sensus superueniat, oleo relaxate uteris, qua
 le est Sabinum: ab astringente uero abstinebis, cuius mo
 di Hispanum est, Histricum q̄; et quod unā cum germi
 nibus uel ex oliua adhuc immatura conficitur. per

* Galenus
 in Metho
 do, totū
 corpus
 habet.

hyemem uero digerentium usus erit, quod genus est
 Sicyonium & chamæmelinum. Cum iam artus pluri-
 mum perfricueris, postea oleum detergetur, inde ad spi-
 nam dorsi transitus est: hæcque tota perfricabitur simili-
 5 ter, ab hac rursus ad crura te cōferes: & hinc ad brachia,
 exinde rursus ad spinam: ita toto die facies. Porro mul-
 sa, in qua coctum hyssopum fuit, his est aptissima. cau-
 dumque; ne uel cibū, uel sorbitionem, uel aquam exhibe-
 as, uel omnino liberaliter bibere sinas, nisi mulsam tri-
 10 bus primis diebus duntaxat, tuis ipse manibus, quas dixi
 partes ordine perfricans. Sin pulsus robore mediocri
 sit, ac magnitudine, considera quæ ad aluum spectant,
 ac si sua sponte commode non deficiat, cum sūdula ali-
 quid in aluum ab inferioribus partibus infundes. Quod
 15 si maior iusto recrementorū impetus ad aluum citem-
 tur, principio quidem percoquere mulsam amplius o-
 portebit: minus enim ea subducit, magis nutrit: cruda ue-
 ro minus nutrit, magis subducit. At si plenius superua-
 cua descendant, ne sic quidem sistenda aluus, sed exhi-
 20 bendus pro aqua mulsæ pīsanæ cremor est. Si uero flue-
 re pergant, chondri sorbitione nutries. Si ex pulsus im-
 becillitata uires quoque collapsas didicerimus, panem
 ex uino diluto exhibere conueniet, utique si nec uenter,
 nec iecur inflammatione laboret: quando si hac infestē-
 25 tur iam corpore crudis succis referto, nulla plane medi-
 cina periculo subtrahit. Atqui si quandoque crassi abun-
 de humores deprehendantur, oxymeli pro mulsæ con-
 tinue exhibebitur. Ergo si æstas sit, & æger frigidæ po-
 tioni assuetus, frigidum huic oxymeli dabis: sin hyems
 30 sit, calidum omnibus. Sane balneum his est aduersissim-
 um, tum aer ambiens uel nimium calidus uel frigidus.
 Porro iis quos syncope iam premit, si partes modo cō-
 memoratæ inflammatione uacent, panis exhibebitur mo-
 dicus, isque; ex uino quod celerem in corpus digestionē
 35 adiuuet, statimque; ad frictionem ueniendum est, quæ pro-
 tradito quoque iam modo administrabitur: uerum qui

PAULI AEGINETÆ

bus ex flaua bili, quæ os uentriculi infestet, syncope incidit iis frigida offerenda potio est, uinum tamen tenue, rubens & uetus.

DE HIS QUI OB PRÆ

tenues humores syncope opprimuntur. Cap. XXXVII.

QVI tenuium humorum uitio syncope premuntur, diuersam à supradictis curandi rationem desiderant, ut quos dignoscendi notæ illis contrariæ testentur. Nutrire hos oportet paulatim & continue. Porro ad exitium spectare existimandi sunt, si uel iecur ipsorum, uel uentriculum inflammatione obsedit, uiribus iam languentibus. In eiusmodi affectibus emortua illa species in facie celeriter apparet. Sane nutrire quicquid horum inciderit, est necesse: sicut etiam corporis summa densare, non secus quàm priorum rarefacere, & frigidum ipsis aerem accersire. Ungendi sunt præterea astrictoriis unguentis, tum tibi iis dandi, qui non admodum præsertim diffuuant, non aqua mulsæ, non ptisanæ cremor, sed panis & sorbitio ex chondro & fugaces fructus austeri, qui non facile corrumpantur, tum ipsi per se, tum uero & cum pane, Vinum iis aquosum necessarium inter initia est, sumptum post cibum.

DE RELIQUIS OCCASIONIBUS

quibus syncope succedunt. Cap. XXXVIII.

Reliquæ occasiones, quæ synopas concitant, quatuor sunt numero: dolor uehemens, uisgilæ, immodica ventris inanitio, ac in iis qui aliena loquuntur, aliquando motus. Sed & quintam, si placet, addas, nempe principiorum interitum. Celerrime igitur cor affectum in perniciem præcipitatur, mox cerebrum, deinde breui iecur.

LIBER SECVNDVS.

DE DOLORE. Cap. XXXIX.

Itaque dolor, qui stuporem inducit ex frigida ori-
 tur dispositione. Pulsatilis labor magnæ inflamma-
 tionis comes est. Sin autem tanquam ab aculeo im-
 pacto, aut ueluti à terebro forari putes, crassi intestini
 species doloris est. pulsatilis, circa membranas consti-
 tuitur: pertundens uehementissimis non heterocraniis
 solum, sed cephalæis quoque accidit. Interim hic à
 parte primario affecta, ceu à radice subito in uicinas
 perfertur. Porro distendentes utrinque neruorum do-
 lores sunt, cum & laborant, & ad utraque extrema
 tenduntur. minime, uero in latitudinem porrecti nerui
 dolores percipiunt, membrana uero sub cute porrec-
 te tensiuos, stupefacientesque dolores inducit, quæ
 inter carnem hærescit, tanquam dilaniantem cruciatum
 excitat. multæ siquidem & inæqualiter inhærescunt,
 & ipsam carnem amplectuntur. Quæ uero mem-
 branæ ossibus circumdantur, profundæ sunt, ipsorum
 que ossium tanquam dolentium imaginem repræsen-
 tant. Quando igitur nulla extrinsecus doloris occa-
 sio fieri apparet, præcedens uictus ratio uenit inspicien-
 da, fuerit ne præter consuetudinem otiosa, aut cibus
 homo usus sit largioribus, iisque ex ualenti materia
 uel solita excretio sit retenta. Nam si ex his aliquid,
 uel omnia quoque appareant, doloris causa est reple-
 tio: ac quam citissime homo uacuari debet. Sic enim
 licebit tibi maxima cum securitate iis uti remediis, quæ
 fluxiones dolentibus particulis incumbentes repellant.
 Si igitur sanguinis sit copia, quod distendit, ueluti in
 inflammatione oriri solet, protinus si uires patiuntur,
 sanguis dimittendus est. Sed si æger sanguinis mis-
 sionem timeat, uel Imbecillis sit uiribus, tum auertens
 in diuersum sanguis est, tum per magnam ues-
 nam patienti particulæ propinquam deriuandus. Vbi
 uero uitiosus humor duntaxat affligit, purgandus
 est. Si utraque coeant, ambabus utere uacuationibus,

sanguine prius emisso. Quod si his peractis dolor etiã remanet, constat profecto in ægrotante particula impa-
ctum esse, quod afficit. Patet uero non minus & cura-
tionem ipsam per digerentia medicamenta esse molien-
dam. Pari ratione & qui ex flatuoso spiritu dolores con-
trahuntur, curabimus: sed simul in his potius tum exte-
nuantibus cibus, tum potione, tum per sedem iniectioni-
bus, tum cataplasmatibus auxiliantes, tum irrorationibus
atque fomentis ambiens ipsum corpus rarefacientes.
Sin moles aliqua grauando, contundendo uel dolorem
excitet, molli eidem est medendum. Sin rodens humor
est qui affligit, aduersissima huic sunt quæ extenuant &
calefaciunt. Anethum oleo incoctum, dolorem lenit, &
somniaferum est: & uiride sicco magis.

SI CORPVS TABE CON-

sumatur. Cap. XL.

Quum per uentrem aliquid non ex esculetis po-
culentisq; uerum ex ipsius corporis substantia
excernitur humore in aluum ipsam confluentem
qui quidem flauæ bili continue per uomitum, & infra
erumpenti consimilis est, odoris autem foeditate, tum
quoddam deiectionis flauior & crassitie glutinosus, interim o-
leosus appareat, ab ipsa differt, tunc nimirum caro pin-
guis & recens coacta ab ardenti febre resoluitur, & eli-
quescit. Malo inueterante, non nihil etiam ex ipsis solidis
partibus absumitur. In hac perniciosissima febre frigi-
dæ potio utilis est, quæ ex terra frigidissima petitur.

Huiusmodi quoque esse conuenit cataplasmata, &
epithemata, quæ refrigerent, thoraci & præcordiis im-
posita. Item cibi refrigerantes recte offeruntur.

DE VIGILIIS IN FEB-

ribus. Cap. XLI.

At uero eorum, qui immodicis torquentur uigi-
liis, cura & manus uincire, quo tempore som-
num ceptare solent, iubemus & excitari. nonnun-
quam palpebras aperire, uel conuiuere compellimus,

donec abunde fatigentur. Inde subito uincula soluimus
 lucernamq; tollimus, & altam esse quietem inlūgimus.
 si nihilominus uigiliæ pertinaciter urgent, ubi accessio
 remiserit, frōs nigri papaueris capitum decocto, illuitur,
 naribus q; offertur papaueris albi cortex torrefactus des
 tritusq; , & mandragoræ radicis laeuigatæ tantundem
 cum uino. Item rosacei malagmate facies illinitur, sero
 pilloq; cum melloto in passo decocto. Hoc etiam in
 accessionibus est utendum. uel trita papaueris capita ex
 cipientes pane cum rosaceo uel eiusdem cerato illini
 mus. Cibus quodammodo sit plenior, exquisitiorq; .
 Adiciatur autem sorbitionibus capitum papaueris albi
 feminis cochlearium trium instar. Oleribus commisceat
 tur papaueris nigri, si quidem folia fuerint uiridia, quan
 tum tribus digitis potest comprehendere: sin minus, tria
 quatuorue papaueris capita sicca, simul incocta deligan
 tur. Si ne sic quidē somnus accesserit, papaueris lachry
 ma, aut succo mandragoræ circumlinentur. Ita me eleg
 ma ex papaueris capitibus compositum, & præsertim
 ex decocto, mensura cochlearii, uel unius, uel dimidii
 potum, somnum frequenter accersuit. In quibus autem
 caput non est repletum, & uigiliæ infestant utere in de
 clinationibus etiā tali suffitu. folii amomi, costi, arnabo,
 singulorum uncia, carpobalsami libra, styracis, amomi,
 animoniaci, bdellii scythici, mandragoræ radicis, lachry
 mæ papaueris, singulorum drachmis quatuor. Ex lignis
 cupressi accensis suffito.

CVRATIO SOPORIS NO

xii, qui cataphora Græcis dicitur.

Cap. XLII.

FRons posca, cui lactis aliquid sit adiectum, abster
 gitur, & summa ualide ligamenti excipiuntur. na
 ribus admouetur quæ incisoriā facultatem ob
 tinent. In remissionibus etiam cucurbitulæ ualēter dorso
 fo, & spinæ defiguntur. Si morbus his non cedit reme
 diis, etiam quæ sternutamenta excitant, obiciuntur. Cis

bonum materia sit quæ incidat diuidatq; ueluti in præceptis de sanitate tuenda est comprehensum.

CVRATIO DOLORIS CAPI

tis in febribus. Cap. XLIII.

SI capitis dolor in febribus affigit, post conuenientem febrium uacuationem in accessionum declinationibus, caput inungi debet, primum communi oleo crudo, uel rosaceo, cui etiam aceti pauillum sit admixtum: si æstas sit, & febris ardens, frigidus: sin hyems neque febris ardens, calido, aut tepido. Incoquatur nonnunquam oleo & serpilli polygoni q; succus. per æstas etiam papaueris capita, uel ipsum papauer: quem admodum hyeme peucedani momentum. Quod si uero dolor in fronte perseueret, sinciputq; pilis careat, hoc quoq; oblinendum est ueteri polenta & polygono: uel pane similiter & rosis, uel modica myrto, uel serpillio. Quosdam & pulegium applicatum magis leuauit. Nonnullis etiam cum ignis sensus inest, psyllium polenta temperatum profuit, uel ipsum per se in uiscum coctione redactum, & continue mutatum. Item corianthi similiter cum polenta, & aloe cum aceto illinitur, myrrha q;, & ammoniacum pari modo, necnon crocomagma. Pulsatiles dolores ruta, menta q; cum pane diffiat, rosaceo quoque superaddito. Atqui si dolor commoratis auxiliis non eliditur, primum caput ad cutem adtondere oportet, deinde pinguioribus asperginibus totum ipsum foueri mox cucurbitular occipitio aglutinari, & summa partes deligari debent, permulceri q;. Iam uero hirudines recte affiguntur. Cæterum si defluxio quædam à capite, uel grauedo oborta capitis dolorem suscitauerit, iis utendum est auxiliis, quæ aduersus hæc suo loco perscribentur. Sin autem à stomachi regionibus uapores sursum tendentes caput offenderit, etiam horum ratio habenda est, ueluti præceptum à nobis est.

QVOMODO STOMACHI

curam habere conueniat.

Cap. XLIIII.

5 **S**tomachus imbecillis fuerit, corroborantibus ob
 linetur, quod genus palmulæ sunt, uinum, farina,
 crocus, mastiche, & aloë. aspergiq; debet medica
 mentis ex absinthio, melino, mastichino, nardo, & uino
 confectis. At si ardorem experiatur, miscēdum aliquod
 10 ex refrigerantibus, puta cucurbitæ succus, lactucæ, portu
 lacæ, solani, fereos, & uuæ immaturæ. Sin autem inflam
 matio quædam in uisceribus appareat, etiam relaxantia
 quædam adiungenda sunt: asperionibus, oleum cha
 15 mæmelinum, cyprinū, adipēs gallinæ, aut anseris, bdely
 lium, uel ammoniacum, & similia, cataplasmatibus autem
 20 apii semē, scenugræcum, althææ, chamæmelorum flos
 & ut uno uerbo expeditam, compositam habeant facul
 tatem, tum relaxantem subtilium partium amaramq;,
 tum astringentem.

DE IMMODICO FRIGORE

in febribus & rigore. Cap. XLV.

20 **R**igori, qui crisis ratione obuēnit, remediis occur
 rere non oportet: nec uehementiam eius dissolu
 uere. Quod ex sudore frigus prouenit, prom
 25 pte remittitur, ac nihil adfert molestiæ. In solo autem
 rigore, aut algore, ex frigidissima copiosaq; potissimū
 pituita nato, primum quidem artus plurimis in locis cō
 30 stringendi sunt, mox oleo delinendi chamæmelino
 aut cyprino, aut irino. Sin autem maiore auxilio
 tibi opus sit, etiam piper oleo admiscebis, uel cas
 35 chry, uel adarcen, uel castoreum molliterque totum
 corpus infricabis. Porro ne facile oleosum istud præ
 sidium defluat, haud fuerit absurdum & ceræ mos
 mentum colliquefacere. At si per hæc rigor non pos
 sit excalferi, ualentioribus quoque ex his factis acos
 40 pis necnon dropacibus & sinapismis uti consilium est,
 allaque fomenta rite admoliri, Item acriora ex iis quæ

admoventur naribus, commode faciūt, calaminthe, pu
legium & hyssopum. Potui dabitur ante accessionem
mulsa. in qua piper, & ruta sit incocta. ad hæc liquoris
cyrenæici cocto melle formati instar mihi duabus horis
ante accessionem præstabitur. Similiter & liquoris syl
phil. Ad hæc quod in quartanis ex liquore cyrenæico
componitur, multis fuit auxilio. Iam uero in oleum lar
gius, quod incaluerit nonnulli descendentes, rigores p
tinacissimos absterferunt, ut Archigenes memoriæ pro
didit. Galenus autem ante accessionem, cutem abrotæ
no infricandum præcipit, uel calamintha arida, uel cuni
læ tum foliis, tum floribus, uel costo, uel pyrethro, utro
que horum cum oleo, unde fiet, ut uel nequaquam, uel
certe minus rigeant.

DE SVDORIBVS. Ca. XLVI.

Svdores, quibus morbus soluitur, excipere oportet,
quandiu satis uacuum fuerit. adiutare q; fotu
mediocri, & quiete. quam obrem non abstergendus
est: nam alius quoque alium elicit, & calido clystere in
alium dato, & sorbitione, & somno. At sudores in re
missionibus morborum erumpentes, simile sis qui mor
bum finiunt, *κρίταις* appellant, ad ministerium capiēt.
Itaque præsidia quibus sudores euocantur, libro supe
riore capite quadragesimo octauo abunde sunt compre
hensa. Cum enim sudores largius eruperint, abstergen
do, leuando q; operimēta refrigerare conuenit. Etenim
lassant supra modum excidentibus, ut in syncopen frequē
ter ægros perduxerint, Leui ueste madida q; debent ef
se contecti, fenestris patentibus, ut perflatus aeris frigido
rior accedat. his somnus adiungatur, & euentilatio.
Insuper myrtus nigra in pollinem coacta, corpori insper
gatur. Similiter galla, picea cortex, electrum & polenta
cum uino astringente, particulis sudores recipientibus
imponantur, facies q; posca per spongiam aspergatur.
Archigenes etiam calcem non restinctam, & floces uini
combustas, tum in his, tum in rigore, quem nullus euin
cit calor,

cit calor, assumit. Ambo siquidem, inquit, per totius cali-
 dos siccescunt. Media vero corporis loca delinenda
 succo arnoglissæ, uel coriani, uel portulacæ, uel brasfi-
 cæ præcipit, ut constricta, sudores reprimant. Idem præ-
 5 stat reprimendo creta cimolia aqua dissoluta, dorso p
 fomnum, & thoraci subiecta. Totum uero corpus ros-
 foraceo perungitur, uel melino, uel myrteo, uel lentiscio
 no, uel ceratis quæ ex his confiunt. Nam magis sunt
 10 his idoneæ reuñtiones, quæ latentes meatus obstruen-
 do, humoris exitum prohibeant. Patet autem omnibus
 quod cibis quoque sicior his conuenit, & uirina me-
 diocriter astringentia. Cæterum largiore potu, & præ-
 sertim humidiore, tum crebris iniectionibus absterneant.
 Si autem fieri potest, gestatione corpus agitandum, in
 35 frigidore ædificio, ut summæ his partes quæ maxime res-
 frigescant. Qui porro per elisum sudores fiunt, (hi aut
 uel ob dolores excitantur, uel conuulsiones) & retentio-
 ne, fotuque extremorum, & refrigerio per panniculos la-
 20 neos accersito, leuiter curantur.

DE TVSSI IN FEBRIBVS.

Cap. XLVII.

Tussi in febribus, præsertim cum rigore obue-
 nientibus occurrere conuenit. Nam tussis inten-
 25 sione, febris quæ inclinabat erigie recolligiturque.
 Aduersus hanc formulæ medicamenti ex melle costo-
 coctoque, hypoglottia uocant, offeruntur. Lingua autem
 supposita, unde nomen habent, eliquescunt: & quod spi-
 randi impedit facilitatem, discutunt: tempus ipsarum
 30 est in accessionum statu, & spatio quod paulum acces-
 sionem præcedit, datur etiam hydromeli discoctum.
 Quibus autem de nervoso genere metus non est, tem-
 poris processu exhibebis cum sidutia & oxymeli, sin mi-
 nus, hystopi decoctum, quod etiam rigentibus auxilia-
 35 tur. Item castoreum cum febris ardens non est, neruo-
 so quoque generi commiscetur. Ad hæc eclegma ex piceæ
 fructu, nucleis pineis, iride, semine lini, amygdalis amas-

PAV. AGIN.

H

PAULI ÆGINETÆ

ris, & urticae semine plurima uero ex parte cibis quoque
 hæc simul adiungentur. A c resina quoque & terebinthi
 na in ouo exhibetur. Extrinsecus autem thoraci, & lo-
 cis arteriæ uicinis, lana sulfure infecta imponatur, ac pin-
 gue, oleum uerutaceum esto, uel irinum, uel anethinum. 5
 Præterea deligatura ualida in longum exacte porrecta,
 tussum cohibet: dico autem per medias partes extremasque.
 Non ratione caret, & apophlegmatismis tussum gratia
 uti, utroque herbarum pituitariarum genere, & syluestri, & satiuo
 commanducato. uel cum mastiche summa debent in- 10
 fricari, contrectari, & ligaturis intercepti, deinde rursus sol-
 uenda est retractio. At si propter febris acrimoniæ am-
 plius concitatur, utendum est gargarizationibus ex aqua
 tepida, nec non frigida subinde profuit, & ex posca, &
 palmularum decocto, uel rosarum, uel dulcis radiculæ. 15
 Visceribus autem, uel etiam cordi ipsi iniiciuntur quæ
 modice refrigerant.

DE STERNUTAMENTO.

Cap. XLVIII.

Sternutamenta dum f. bribus incidunt, subinde mo-
 lestant. Etenim caput replent, & uirtutem arguunt.
 Nonnullis sanguinem quoque eliciunt, & alia hu-
 iusmodi inferunt incommoda. Quare aduersus ipsa 20
 remediis pugnandum est. Cohibet itaque sternutamentum
 inuadens, nasi perfrictio, frontis & oculorum apertio, 25
 studiosa palati frictio, ruetus, illum intentio, capitis in al-
 tum eleuatio, inclinatioque ad latus, summorum muscu-
 lorum contrectatio, maxillæ musculorum perunctio,
 calentis olei in aures infusio, ligamentum calidum men- 30
 to impositum. Caueri debet repentina ex somno exci-
 tatio, fumus, puluis, acrior odoratus piperis, castorei, si-
 napis, mente, suauitas malorum, & farinæ odor. obtu- 35
 runt enim sternutamenti elisum, & spongiæ ex ma-
 ri inanes. Vbi uero cupiditas sternutandi oborta fue-
 rit: non autem sternutamentum erumpat, labii quies

idonea est. tum acriorum odorum experientia, & animi remissio.

DE CIBI FASTIDIO.

Cap. XLIX.

5 **Q**uibus uitiosi humores fastidium procreant, si cibis & poculentis sollicitandi sunt, qui huiusmodi succos uel per uomitiones, uel per alui excernere soleant, uel contemperati, meliores reddant, quorum materiam libro superiore, qui totius operis primus est, comprehendimus. At si ob uirtutis imbecillitatem, cibum respuant, quoniam omnis facultas ex partibuscularum intemperie infirmatur: conuenit intemperamentis speciem, contrariis medicari. Plura de fastidio, in stomachi uitiosis, libro tertio pertractabimus. In febricitantibus autem, statim per initia cibi cupiditas, iis quæ odorem mouent, recuperanda est. Potissimum uero polita in aquam mersa, uel poscam, uel dilutam uini potionem, uel cuiusdam odorati, & fructuum fugacium qui astringant decoctum. item perunctioe blanda, & moderata totius corporis frictione, eliditur cibi fastidium, ac contrectatione tum frontis collutione, aquæ sorbitione modicæ. Cæterum stomachus digito immisso turbatus, ad cibum assumendum quodammodo sollicitatur, id quæ potissimum bilioso quodam humore, aut acido sursum educto. Secundum primos dies, cataplasmatibus quoque à foris stomachus ad cibum conuertitur, ex palmulis, malis, ænanthe, absinthio & aloë confectis. Cibi autem præparentur plures simplices quæ & frumentacel. Insuper alterius generis uarietatem quandam sortiti, qui tamen non ab iis abhorrent, qui in febris dantur, in quibus & fructus fugaces conueniunt, qui non ex facili acescunt, neque nimium dulces sunt, sed maturi, neque ad satietatem exhibendi, uerum quantum ad aliorum ciborum cupiditatem excitandam sufficit. Præsto autem sint reficiendis familiarissimæ, qui tum corripere ægros, tum adhor-

PAULI ÆGINETÆ

ari queant. Porro febribus solutis, si in uirium recreatio
ne perduret fastidium, etiam fifarum cum oxymelle
coctum, lactuca, oliuæ halmades, capparis, salsamentū,
bulbi &c. quid ad bonitatem stomachi facit, accommo
detur. Nec non & illud ipsum in memoriam reduca
tur, quibus cibus per sanitatem maxime usi sint. Item am
bulationes, gestationes, clamores, dropacismi, frictiones
& exercitia adhibeantur. Præterea abinthii succi potio,
uel aloes, aceti; scillitis instar mistri absorptum, in id
uehementer efficax est.

DE GRANDI FAME, QVÆ
græcis bulimos dicitur. Cap. L.

SI uero in grandem famem, quam bulimon appel
lant Græci (dico autem cum minusq̄ par est, cli
bos corpora sentiunt) fastidium inclinauerit, hisce
reficiemus, tum aliis, quæ naribus admoventur, sillisq̄;
carnibus assis, & hoëdinis. In summa omnibus, quæ ni
dorosum odorem repræsentant. Acrimonia sanè febriliū
lenita, & extremæ partes deligari ipsiq̄; excitari debent,
maxillas pungendo & crines, uel auriculas uellicando,
refectis, panis ex diluta uini potione, uel aliud quippiā
distribui facile exhibetur.

DE CANINO APPETITV.
Cap. LI.

ET si hoc symptoma febribus non adeo superue
niat, sed nonnunq̄ secundum ipsas, præsertim gra
tia cognationis, quam cum fastidio contraxit, nil
tamen fuerit mali, etiam de immodico appetitu, quum
ambo naturæ modum excedant, sermonem instituere.
Quoniam igitur à pituita potissimum acida constitui
tur affectus, is utendum est, quæ hanc incidant repur
gentq̄;. Talia autem sunt maxime, dulcia, falsa, & alio
quin abstergentia calida. Vinum igitur ipsis recte datur
copiosum, ex eorum numero quæ impense calefaciūt,
cuiusmodi habentur colore uermicula, aut rubra, astris
tionis expertia. Verum dulciora potius propinantur,

uel non sitientibus. At cum optime habuerint, primum
 ipsis pingua, mox alia omnia ex oleo largiore præpara-
 rata, quibus nihil austerum, aut astringens sit adiectum,
 offerentur. Hæc etenim, licet aduersus ipsam causam,

- 5 manifeste non pugnent, attamen impotentem ad cibos
 animi impetum dissoluunt. Horum autem penuria con-
 sistentiâ pituitæ stomacho inhærentis absument, minuitq;.
 Iam salsamenta ipsis commode exhibentur, ab his uis
 na commemorata liberaliter assumpta profunt, quod
 10 ubi longiori tempore fecerint, caninus appetitus finitur.

DE SITI. Cap. LII.

- Sitim admodum longam fieri existimabis ex sicci-
 tate, aut caliditate, particularum per quas humor ex
 ore in uentriculum defertur. & siccitatis quidem
 15 remedium est somnus, caliditatis autem uigiliæ. Non
 nulli uero sitibundi ex uino ciborumq; caliditate fiunt, quibus
 medetur frigida potio. Præuias autem qualitates de-
 siderant, quemadmodum & cibos, præpollenti humo-
 rum uitio respondentes. Cæterum siti pressos inextin-
 20 guibili, unde etiam mortem oppetierunt, noui qui uiperas
 dipsadas aliquando uorassent, item qui uino ueteri
 sese inebriassent, item nauigantes, qui ob aquæ potabilis
 defectum, marinam bibere ausi, interierunt. Verum
 sitim in febribus placare solet, fotus capitis ex oleo frigido
 25 dissimio, uel rosaceo, uniuersim superaccommo-
 datus. Optime facit ad sitim nigræ lactucæ semen comman-
 datum, itè glycyrriza appellata, adhæc cucumeris semen
 in ore retentum. Datur etiam ad sitim hoc catapotium,
 cucumeris domestici drachmæ octo, tragacanthi dra-
 30 chmæ quatuor, tragacanthū soluitur ouorū crudorū re-
 centium albumine, & cū fuerit dissolutū cōtritumq; cucu-
 meris semini prius leuigato adiungitur. Postq; emols-
 lieris, pilulæ formantur, in umbraq; siccantur, ex his una
 sub lingua tenenda exhibetur; humor paulatim salua-
 35 solutus deglutitur. Iam dilutum malorum cydonio-
 rum, uel pisorum, uel mespilorum, uel pampinorum

PAVLI ÆGINETÆ

uitis, uel mali granati succus sorbitioni datur,
DE LINGVÆ SCABRITIE.

Cap. LIII.

Humectanda est lingua scabrities, lini seminis de
cocto ægris in os dato: melius autem facit myx-
xa cum lini semine incocta, ac digito in hunc suc-
cum demerso lingua infricata, aqua puriore abluatur,
uel spōgia abstergitur, deinde rosaceo illinitur, iā ipsum
rosaceum melle cōtemperatum, in id ualde efficax est.
& portulacæ succus in ore retentus, item rhu obsonio
rum mulsæ admistum bene facit, insuper Damascena,
& myselion (hoc autem est myxa) ore retenta & lingue
circundata. His adde etiam lactucæ cauliculum. Archi-
genes autem tradit etiam salem indicum, colore quidē
& substantia communi similem, gustu autem mellitum,
lenticulæ instar, uel plurimum ad fabæ magnitudinem
deuoratum, uehementer posse humectare. Cæterum in
latus decumbere prodest, nam supinus cubitus exiccat,
item os coniuere, hiatus enim madorem absument, Ster-
nutamenta porro accersita, linguas quouis alio plenius
humectant.

DE NAVSEA. Cap. LIIII.

Cum sine cibo assumpto nauseabundus æger
efficitur, cuius licet, arbitror ratiocinari prauos
humores uentriculum obsidere. Nonnulli uero
turbantur, sed nihil euomunt, humore ipsis tunicis im-
butis. Pituitosos itaque succos concoquere oportet, ser-
uando ægrum in quiete, inedia, & somno. tenuiores
uomitibus eicit, qui nonnunquam ex pituitosæ cremore,
uel mulsæ excitatur. glutinosi humores & crassi, atte-
nuantia desiderant, quod genus est oxymel, & similia.
Humiditate autē praua tunicis impacta, picra ex aloë utili-
lis est. uerum quæ astringunt, haud mediocrem noxam
conciliant, quemadmodū rursus, cum humiditas multa
citra malthiam inest, astringentia quidē quæ utilissima sunt
medicamentum uero ex aloë in matcorem perducit.

Cum uero frigiditas humori adest, astringentibus miseri etiam debent calefacientia. Nota est frigidi affectus, quod neque sitim, neque ardorem eo detentari experiantur.

DE BILIS VOMITIONE.

Cap. LV.

Bilem uomentibus cataplasma applicandum est ex palmulis, malicorio, galla uino incoctis, uel posca, pane simul contrito. Item acacia, hypocyris, balauftium, & rhu cataplasmati adiungantur. Præter hæc cucurbitula admota magnifice auxiliatur, cum largiore flamma. Cibum uero frequenter paulatim dabimus. In his autem qui atram bilem uomunt, & insolationes stomachi experiantur, spongas aceto quæ acetrimo calente madidas imponito, uel hederæ folia uino incocta illinito.

DE SINGULTIBVS. Cap. LVI.

Singultus oritur uel ex repletione, uel inanitione, uel succis acrioribus stomachum erodentibus, quibus uomitione redditis, cessat. Plerique uero medicamentum diastrion pepereon assumentes, si statim uinum supbiberint, singultiunt, quod autem nonnulli et cibo intus corrupto singultu infestentur, cuiuslibet notum est. iam non pauci rigore correpti singultiunt. Vomitus itaque iis qui ex repletione, aut rosione stomachi singultu cruciantur, mederi abunde comperimus. calida uero, iis qui ob perfractionem. At qui ab humorum repletione, singultus originem habuerit, uolenta indiget euacuatione, quam sternutamentum præstat, ob inanitionem creati singultus, sternutamentum non finiuntur, datur autem singultientibus ruta cum uino, uel nitrum in multa, uel seseli, uel daucum, uel cyminum, uel gingiber, uel calamintha, uel nardus gallica. Hæc sane singultus ex ciborum corruptione, aut frigore, aut repletione contracti, auxilia sunt. qui autem ex frigidiorum uiscosorumque humorum copia singultum experiantur, castoreum tribus obolis potui sument ex posca, idem

H iiii

cuti impositum unà cum oleo ueteri sicyonio adiuuat.
 Insuper acetum scillites, uel oxymeli potum conuenit.
 denique spiritus retentio, praesens est remedium.

DE ALVO IN FEBRIBVS

astricta, & cita. Cap. LVII.

QUAE arefcentem aluum proritant, libro priore
 quantum res exegerit comprehendimus. quos
 niam uero eadem quoque liquida febribus in
 cidit, in praesentiarum mentionem ipsius facere oportet.
 Multi enim non febris ratione, sed ob hoc solum acci
 dens in perniciem praecipitati sunt. Principio igitur exci
 piemus quae egeruntur, nullo remedio occurrentes à
 corruptione & cruditate emanantibus. Sin autem uacua
 tio modum excedat, cohibenda aluus est, & si quidem
 acriora efferuntur boni succi esse, & alioquin crassioris
 conuenit, quae assumuntur. huiusmodi existunt ex cho
 dro, & pituitana forbitiones. balnea his postquam morbus
 ematuruerit sunt idonea. Cum uero pituitosiora & flui
 da erumpunt, contra sicciores calidioresque cibi erunt,
 quatenus febres permittant. Huius generis habentur, quae
 ex panificiis calefacientibus consunt. Balneis hi prohibe
 bendi si nihil aliud compulerit. Porro ubi concoctrix
 facultas infirmatur, astringentibus tum cibis, tum reme
 diis utendum est. cibis sane, in quibus maxime malum gra
 natum, aut poma, aut pira, aut mespila sint iniecta. uel et
 hispids, & uino tenui odorato astringente: remediis autem
 cataplasmatibus, nimirum ex polenta, palmulis, absinthio, ro
 sis, myrtis, & cōsimili materia. Ceterum considerandum ue
 nit, quibus potissimum particulis cataplasmata debeant
 imponi, dico autem stomacho, aut imo uentri: nonnunquam &
 circa lumbos applicamus. Cruentitas autem excretionis reprimi
 tur ex thure coeacta, deficcataque, uel pollente polentae, uel
 farinae, uel thus, uel manna uino macerata, uel posca. Por
 ro acriorē humiditatē et iniectione per aluum, edulcare
 competit, nunc ipsa aqua, nunc pituitanae cremore, uel chon
 dri, uel oryzae, uel tragi, idque non semel uerum saepius.

Postea uero adiungentur etiam rosæ siccæ, uel myrti,
nonnunquam & gallæ, & ouum simul cum rosaceo uis
noq; tenui astringit, uel rosarum decocto inditum: uel
sedi quoq; appositum excernendi cupiditates retundit.

5 Cum frequens desidendi est appetitus, agatium sedi ac
commodatum ex caldis spissamentis immittatur.

DE SANGVINIS DISTIL-

latione, & eiusdem ex naribus pro
fluio. Cap. LVIII.

10 **Q**uoniam distillatio totius corporis, aut capitis
redundantiam innuit, per exusionem, uel densi-
tatem eueniens: largior autem excretio habilis
est laxare & minuire copiam, ratioq; est inde ipsam mo-
liri, unde natura proclinauerit, his ego consideratis au-
15 sus sum in quartanarum distillatõibus scalpello, ut mos
est, narium uasa conuulnerare, oportet autem non ex
guo fluore contentum esse, sed pro uiribus detrahere.
Spontanea in febris per nares sanguinis profluuia, si
in crisi fiant, excipere conuenit, sin autem sanguis im-
20 dice erumpat, sistere conandum est. Primum itaq; extre-
mæ partes ualide deligabuntur, æger sublimi capite figu-
rabitur. Videtur etiam præputii deligatura sanguinis pec-
uliariter ex naribus profluuia cohibere, æger non ex
purget narium foramina, neq; irriter, uetum sanguinem
25 concrefcere sinat, nasus spongia, quæ in posca maduerit
refrigescat, ac obturam ex linimento naribus proflu-
tibus demittatur, medicamẽto quodam ex eis quæ san-
guinem comprimunt, inuncto: horum materiam, & res-
liquam locorum affectõrum curationem libro subsequen-
30 ti uerbosus persequemur.

SI ANIMA DEFICIAT.

Cap. LIX.

35 **Q**ui ex cholera, alui profluio, aliisq; multis, &
uniuersim factis uacuationibus, resoluuntur, iis
aqua frigida aspergitur, & nares comprehendũ-
tur, os uentriculi infricatur, uomitus præcipitur, stouachus

PAULI ÆGINETÆ

turbatur, uel digitis immisissis, uel pinnis, præterea pluribus uinculis ualide deligari debent. Cum per imas particulas uacuationes sunt, manus: cum per superiores, crura. Cæterum sanguinem fundentibus prospicienda est figura sine dolore sublimis, & cucurbitula defigetur, quæ particulas retrahat contrario uacuationem experientibus modo. Curat etiam uinum aqua temperatum resolutiones ex subitis uacuationibus ortas, nisi uiscerum inflammatio, aut uehemens capitis dolor, aut attonitus aliquis affectus, aut febris ardens, in crudo morbo prohibeat: in his siquidem magna uinum adfert incommoda. Et si æstas fuerit, calidique temperamenti æger, ac frigidæ assueuerit, frigida exhibebitur, sin contraria euenierint, calida. At si ex sudoris copia animæ deficiunt, cutis densanda est, quemadmodum à nobis prius est dictum. Tum ut frigidus aliquis perflatus accedat, prospiciendum est. Porro in uentriculum defluxionibus nihil horum conuenit, præterquam ipsi uentriculo stomachoque corroborantia admouere, & affectos in balneum ducere. Hoc siquidem illiusmodi suoribus est accommodatissimum, uerum sanguinis profluvia, & sudores uehementer proritat. Qui ob plenitudinem animo destituuntur, uino ciboque abstinebunt, item balneis, si febricitent. Potio autem mulsæ datur, in qua uel thymus, uel organum, uel pulegium, uel hyssopum sit incotum. Propitium uero iis est & oxymeli. At si propter humores uitiosos in stomacho contentos anima defecerit, iubendi sunt uomere ab hydrelæo, digitis aut pinnis in os demissis. Sin autem uomere nequeant, oleum quod laudatissimum ipsis propinabitur, hoc enim & alio ex inferioribus partibus insusum, subinde uacuat. Iam uero absinthium ipsis auxiliatur. Porro si propter stomachi imbecillitatem dissoluantur, iis uti expedit quæ firmando ipsi sunt: ueluti antea in capite de eodem comprehensum est, summaque perficere oportet. Exusti in sole ad balneum ducuntur, & perfrixerunt, medicamen diatrion pipereon, ipsumque

piper assumant. Quia uero ob caliditatem largiorem,
 gustumue, aut lentam in balneo moram, animo deficiunt,
 curantur frigida aspersa, aeris perspiratu, stomachi fric-
 tione, uini cibiq; usu. Sin autem propter Inflammatio-
 nis magnitudinem, aut febris malignitatem in accessio-
 nibus animus deliquerit, perfrigescantq; artus, fricare ua-
 lenter iubeto, fouere & deligare. Ad hæc uigillas ineq;
 diamq; præcipito. Ea uero & ante accessionum facienda
 sunt. Quibus ob siccitatem anima deficit, duabus tri-
 busue horis ante accessionem, cibus offeretur, uel chon-
 dri cremor, uel panis ex aqua simul cum mali granati
 nucleis, aut pomis, aut piris. Si autem magni periculi me-
 tus sit, etiam uinum dabitur. item iis qui subito animam
 perdunt, his remediis succurrendum est, ac ubiq; cau-
 sam considerare conuenit, propter quam animæ defec-
 tus accidat, atq; contra hanc pugnandum est. Nonnun-
 quam uero & symptomatis maior habenda est sollicitu-
 do, nempe cum periculum, uel etiam mortem minatur.

QVOMODO VLCVS CIRCA OS
 sacrum proueniens curetur. Cap. LX.

ET hic affectus, febribus potissimum lentis, ex dia-
 turno decubitu superuenit. Cum itaq; sacri oris
 regio incipit rubescere, circulum ex lana iuste ma-
 gnitudinis, parti subicemus. postea rosaceum, uel myr-
 teum ceratum, quod argenti spumam, aut cerusam ha-
 beat, superaccommodabimus. Inflammatione autem
 oborta, cataplasma ex pane cum solano, uel polygono
 uel arnoglisso, uel tenera brasica applicatur. Si ulcus
 serpat, lentacula cum malicorio illinitur.

Finis libri secundi.